ЛТАДАА ҺУНГАЛТАДА ХАБААДАЯ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

онной гарана | № 54 (16577) | 1984 оной мартын 4, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

Мүнөөдэр — СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэр

АРАД БОЛОН ПАРТИ БАТА НЭГЭДЭЛТЭЙ

Һунгагшад К. У. ЧЕРНЕНКЭТЭЙ уулзаба

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: КПСС-эй Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненко. Уулзалгын үедэ.

ТАСС-ай фото.

...һунгуулиин округой һунгагшадай һунгалтын урда тээхи суглаан мартын 2-то Москвада, Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо болобо.

Нүхэд К. У. Черненко, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, В. М. Чебриков, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков гэгшэдэй ерэжэ һууханинь, суглаанда хабаадагшад нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаһан байгаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, Москвагай партийна, совет болон ниитын эмхинүүдэй, ниислэл хотын Куйбышевска районой түлөөлэгшэд мүн лэ президиумдэ һууба.

КПСС-эй Куйбышевска райкомой нэгэдэхи секретарь Ю. А. Прокофьев һунгалтын урда тээхи суглаа нээгээ.

Мүнөөдэр Куйбыщевска районой ажалшадһа, бүхы москвагайхидта гайхамшагта үдэр юм гэжэ тэрэ хэлэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй депутадта дэбжүүлэгдэһэн манай кандидат — Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, агууехэ Ленинэй хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Константин Устинович Черненкэтэй уулзажа байнабди.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин тушаалда һунгагдаһантайнь дашарамдуулан, үгэ хэлэгшэ ниислэл хотын Куйбышевска районой ажалшадай болон ажаһуугшадай үмэнэһөө тэрэниие халуунаар амаршалаад, партиин, арадай, манай агууехэ Эхэ ороной аша туһада элүүр энхэ, бууралтагүй эршэ зоригтой ябахыень, хүдэлмэридөө зохёохы шэнэ амжалтануудые түйлахыень нүхэр К. У. Черненкэдэ хүсэбэ. Москва хотын Куйбышевска һунгуулиин 11-дэхи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдахые нүхэр К. У. Черненкын зүбшөөлөө үгэһэнэйнь түлөө үнэн зүрхэнһөө талархажа байһанаа мэдүүлээ.

КПСС-эй болон Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдые гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадта түрүүшын кандидадуудаараа нэрлэхэдээ, районой ажалшад, бүхы москвагайхидтал, бүхы совет хүнүүдтэл адли, түрэл ленинскэ партидаа хизааргүй этигэл найдалтай байһанаа мэдүүлбэ, тэрэнэй дайшалхы штаб — КПСС-эй Центральна Комитедые нягтаар тойрон жагсажа байһанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулба.

Нүхэр К. У. Черненкые партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретаряар һунгаха тухай КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй нэгэн дуугаар баталан абаһан шиидхэбэриие Куйбышевска районой коммунистнууд, ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адли, гүнзэгы ехэ урма баяртайгаар угтаба. Пленум дээрэ тэрэнэй хэлэһэн үгэ дотор ороной социальна экономическа саашанхи хүгжэлтын, эб найрамдалые хангахын түлөө тэмсэлэй үргэн ехэ зорилгонууд табигдаа, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй тодорхойлһон политическэ хараа шэглэлэй саашадаашье бодото дээрээ хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэхэ байһаниинь тэмдэглэгдээ.

Дотоодын, мүн гадаадын политика бэелүүлхэ талаар Коммунис партиин, Совет гүрэнэй хараа шэглэлэй үг залгамжалжа байһыень февралиин Пленум элирхэйлэн баталба. Районой коммунистнууд, ажалшад Пленум дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ дотор тодорхойлогдоһон зорилгонуудые районой коммунистнууд, ажалшад хэлбэришэгүйгөөр хүтэлбэри болгон бэелүүлжэ байна.

Константин Устинович Черненко хадаа Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, коммунизмын агууехэ үг зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө нугаршагүй тэмсэлшэ гэжэ совет хүнүүд һайн мэдэдэг юм гэжэ үгэ хэлэгшэ саашадаа мэдүүлбэ. Нүхэр К. У. Черненко ажабайдалай, партийна болон гүрэнэй хүдэлмэриин ехэ һургуули гараа. Партиин найдажа даалгаһан бүхы тушаалнуудта хүдэлхэдөө, тэрэ дүй дүршэлтэй эмхидхэлшэ байһанаа харуулба. Партиин генеральна хараа шугамые бүрил-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэһэн үгэ

...хүтэлбэрилгэдэ түлөөлэгдэһэн хүнүүдэй хүдэлмэриие олониитын талаһаа хиналта болоно.

Олониитэтэй нюуса нөөсэгүй, үнэн сэхэ хөөрэлдөө хододоо хэхэ гэшэ партиин ёһо заншал юм. Имагтал иимэ хараа партиин һунгалтын урда тээхи түсэб шэглэлые найруулһан КПСС-эй ЦК-гай Хандалга дотор элир хэйлэгдэнхэй.

ЦК-гай Политбюрогой болон Секретариадай талаар минии нүхэд, һунгагшадаи урда үгэ хэлэхэдээ, манай дотоодын ба гадаадын политика тухай, ерээдүйн түсэбүүд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна. Энэ талаар өөрынгөө зарим тэды һанамжануудые хэлэхые мни намда зүбшөөгыт.

1.

Экономикын асуудалнуудта парти ямар ехэ анхарал хандуулдаг бэ гэжэ таанад һайн мэдэнэт. Тэдэ КПСС-эй XXVI съездын хүдэлмэридэ болон шиидхэбэринүүд дотор эгээл ехэ һуури эзэлһэн юм. Тэрэ ЦК-гай 1982 оной ноябрьда ба үнгэрһэн жэлэй декабрьда болоһон Пленумүүд дээрэ үнэн зүбөөр шэнжэлэгдэһэн байна. Ороной ажахын хүгжэлтын хэдэ хэдэн гол шухала асуудалнуудай удха шанар ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байха.

Верховно Соведэй урдахи һунгалтаһаа хойшо үнгэрһэн үе тухай энэ талаар юу хэлэжэ болохо байнаб?

Бүхыдөө энэмнай аша үрэтэй үе саг байгаа. Ороной үйлэдбэриин хүсэнүүд бэхижээ, горитой ехээр шэнэлэгдээ. Мүнөөнэй техникээр зэбсэгжэһэн промышленна мянга гаран предприятинууд ашаглалгада оруулагдаа. Хүдэлжэ байгаа заводууд болон фабрикануудые һэльбэн шэнэлхэ, шэнээр зэбсэгжүүлхэ талаар нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. Тиигэбэшье энэ талаар манай һана һанһаа бага юумэн хэгдээ гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб. Арадай ажахын түлишын-элшэ хүсэнэй бааза хүгжөө. 40 мянга шахуу километр утатай гол газопровод бариггдаа, дэлхэй дээрэ иимэ хэмжээнэй ба иимэ түргэн барилга үшөө үзэгдөөгүй юм. Олон заводууд, город болон һууринуудые байгаалиин газаар хангадаг боложо бидэ шадааабди. Ажаһуудалдаа газ хэрэглэдэг хүнүүдэй тоо 30 миллион хүнөөр олон болоһон байна.

Эдэ жэлнүүдтэ бусадшье олон һалбаринуудта бага бэшэ түйлалтанууд амжагдаа. Жэшээнь, манаида нэгэ миллион хахад киловатт хүсэ шадалтай өөрсэ шухаг ядерна реактор байгуулагдаа. Манай орон дотор баригдаһан ехэ хүсэ.эй атомна ледоколнууд Арктикые ашаглалгын түүхэдэ шэнэ хуудаһануудые бэшээ. Онсо гүнзэгы үрэмдэлгэ хэлгын ашаар газарай саялигуудые шэнжэлхэ хүдэлмэри эхилэнхэй. Промышленностьда болон медицинэдэ техническэ лазернууд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар бага бэшэ юумэн хэгдээ. Ажалые электрын элшэ хүсөөр хангалга эндэ 30 процентээр үргөө. Мүн колхоз, совхозуудта минеральна утэгжүүлгэ үгэлгэ гурбанай нэгэ хуояар дээшэлэн байна. Тэдэ, ажалай болон ажахы хүтэлбэрилгые эмхидхэлэи шэнэ түхэл маягуудые хүдөөдэ хүгжөөлгэтэй тааралдуулан хэрэглэхэдэ, горитой ехэ үрэ дүнгүүдые үгэһэн байна.

Өөһэдөө бодожо үзыт. Үнгэрһэн жэлдэшье сагай уларил таарамжагүй байгаа, харин орооһото ургамалнуудай ургаса 190 миллион тонноор дээшэ абтаһан байха юм. Мал ажалай ашаг шэмэ хараа байса дээшэлээ. Һайнаар эмхидхэгдэһэн, үсэд нэтэрүү ажал иимэ бэрхэшээлтэй эрхэ байдалдашье өөрынгөө ашаүрые харуулна гэжэ эдэ бүгэдэ үшөө дахин батадхана. Мүнөө хүнүүдые элсүүлхэ, бүхы техникэеэ бэлэн болгохо, ҺАбарай тарилгын хүдэлмэриие эмхи гуримтайгаар эрхилхэ тухай тодорхой хөөрэлдөөн болохо зэргэтэй. Удаарлажа болохогүй, хабарай тарилга ойромнай хүрэжэ ерээ ха юм. Мүн тэрэшэлэн, малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар түгэсхэхэ тухай анхарал оролдолго гаргаха хэрэгтэй болоно.

Үнгэрһэн табан жэлдэ уласхоорондын байдалай орёо бэрхэшээлгэй болоһон ушар хадаа оронойнгоо аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ бага бэшэ нөөсэнүүдые гаргашалхаар бидэниие баадхаһан байха юм. Тиигэбэшье социальна программануудые бага болгохо тухай ниимэшье эрхэ байдалда бидэ ой ухаандаашье оруулаагүйбди. Манай бүхы хүдэлмэриин эсэсэй үг зорилго юуб гэхэдэ, совет арадай ажабайдалые һайжаруулга болоно ха юм даа. Тиимэһээ энээндэ бидэ үргэн дэлисэтэйгээр хандадаг гээшэбди. Хүнүүдэй гансашье материальна талаараа һайнаар хангагдаһан байхые бэшэ, харин тэдэнэй элүүр энхэ, орюун бодолойнгоо талаар хүгжэнги, ниитын талаар эдэбхитэй байхые бидэ хүсэдэг гээшэбди.

Үнгэрһэн үе соо национальна доходой табан дүрбэн хубинь арадай һуудал байдал һайжаруулгада зорюулагдаһан байна. Хүнүүдэй бодото олзо оршо ургаа. Хэрэглэмжын ниитын фонднууд улам баян болоо. Энэмнай гэгээрэлдэ, элүүрые хамгаалгада, пенси түлэлгэдэ, гэр байрын жасануудые харууһалгада мүнгэ зөөри һомолдог үндэһэн нөөсэмнай болоно ха юм.

Хүнүүдэй һуудал байдал һайжаруулгада манай Эдеэ хоолой программашье, мүнөө зохёон тэбигдажа байгаа, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ ба хангалгын гурим хүгжөөлгын программашье шэглүүлэгдэнхэй гээшэ. Эрхим шанартай, хүн зоной худалдажа абамаар эд бараа үйлэдбэрилгые үргэдхэхын тула мүнөө ехэ юумэн хэгдэжэ байнхай. Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудые һэльбэн шэнэлэлгэ эхилэнхэй. Энэ талаар СЭВ-эй оронуудтай бидэ эдэбхитэй харилсаа холбоо тогтоонхой гээшэбди.

Байрын гэрнүүдые, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые барилга, больница болон поликлиникэнүүдэй тоо олошоруулха гэхэ мэтэ амин шухала асуудалнууд партиин саг үргэлжын анхаралда ходсдоо байдаг юм. Үнгэрһэн жэлдэ 2 миллионһоо үлүү гэхэ гү, али һүүлэй 20 жэл соо үзэгдөөгүй олон байранууд баригдаһан байна. Байгша табан жэлдэ байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха даа бари тон ехэ юм. Гэбэшье тэрэ дүүргэгдэхэ байха гэжэ тоолохо үндэһэ баримта бии. Мүн үлүүлэн дүүргэхэшье аргатай гээшэбди.

Гэбэшье гэр байрын барилгын асуудал дүүрэн шиидхэгдээгүй гэжэ бидэ бүгэдэ мэдэнэбди, тиимэһээ гэр байрын эрхэ байдалые саашадань һайжаруулха арга боломжонуудые бэдэрхэ болоноббди. Тиихэдээ гансашье гүрэнэй мүнгэ зөөреэр бэшэ, кооперативна гуримаар болон хубиин гэр байрануудые барилга тэгэшэлэн үргэдхэхэ талаар бүри зоримгойгоор хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй бшуу. Хүүгэдэй сад-яслинуудай талаар хэлэхэ болоо һаа, эндэ бэрхэшээлтэй байдая зарим тэды һуларуулагдажа шадагдаа. Тиигэбэшье үшөөл ехэ юумэн хэгдэхэ байна ха юм.

Ойрын жэлнүүдтэ багшанарай болон арадай гэгээрэлэй бусад хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхээр хараалагдана. Мүн саашадаа дайнай болон ажалай ветеранууд, олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүд, залуу бүлэнүүд тушаа, бүхыдөө совет хүнүүдэй ажабайдалай эрхэ байдал һайжаруулха тушаа анхарал гаргагдаха болоно бшуу.

1983 он тухай онсолон хэлэхэ ушартай хэ. Танай мэдэһээр, ЦК-гай, 1982 оной ноябрьда болоһон Пленум манай экономикые түргэнөөр, эршэ түгэсөөр хүгжөөһэн бүхэли хэмжээнүүдые зохёон табиһан байна. Тиигэжэ экономическа ургалтын эршые аалидхаһан, табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ ушарһан үзэгдэлнүүдые таарамжагүй бидэ дабажа эхилһэн байнабди. Ажалай бүтээсын улам түргэнөөр ургажа эхилһэниинь, экономикын олон һалбаринуудта шанарай талаар үрэ дүнгүүдэй һайжаржа эхилһэниинь илангаяа үнэтэй.

Жэшээнь, танай районие хаража үзэе. Промышленна үйлэдбэриин бүхы ургалта хүдэлмэрилэгшэдэй тоое олон болгонгүй түйлагдаһан байна. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулха түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүнөө дэлгэрһэн хүдэлөөндэ таанад эдэбхитэйгээр оролсоот. Нэхэгшэ Мария Дмитриевна Полещук, токарь Александр Михайлович Горбунов, шэл гаргагша Нина Сергеевна Измайлова, слесарь хэбсар гагша Александр Николаевич Серов болон Куйбышевска районой бүхы түрүүшүүлые ажалай хубиинь амжалтануудаар амаршалхыемни зүбшөөгыт.

Москвагай ажалшад хоёр һарынгаа түсэбые дүүргээ, тиихэдээ зарим гэды үлүүлэн дүүргээ гэжэ мүнөөдэр Виктор Васильевич Гришин намда мэдээсээ. Энэ трибунаһаа бүхы москвагайхидта манай һайн һайхан хүсэлэнгүүдые, тэдэнэй агууехэ ажалайнь түлөө ехэ баяр баясхалан хүргэхыемни һамда зүбшөөгыт.

Нүхэдүүд! Түйлаһамнай ехэ хүдэлмэриин имагтал эхин болоно гээшэ. Хэрэгүүд, тиихэдэ хойшолуулагдашагүй хэрэгүүд, манда нилээд олон. Бидэ урагшаа улам бүри түргэнөөр дабшахые хүсэнэбди, шадахашье байхабди. Экономикые эршэ түгэсөөр хүгжөөхэ шухала асуудалнуудые улам бүри түргэнөөр шиидхэжэ шадахабди, шиидхэхэ ёһотойбди. Юуб гэхэдэ, имагтал иимэ үндэһэ һуури дээрэ арадай материальна болон сэдьхэл бодолой эрилтэ хэрэглэмжэнүүд улам бүри гүйсэд дүүрэнээр хангагдажа шадагдаха байна ха юм.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ерээдүйн түсэбүүд тухай хэлсэхэдээ, һайнаар ажаһуухын тула һайнаар хүдэлхэ хэрэгтэй гэһэн юрын гансал зүб бодолые хэзээдэшье мартажа болохогүй.

Манай социальна программануудые бэелүүлхэдээ урагшаа түргэнөөр дабшахын тула экономикын, нэн түрүүн тэрэнэй ашаг үрын тогтуурнтайгаар, улам түргэнөөр хүгжэлгэ хэрэгтэй болоно. Энээн тухай ЦК-гай декабриин болон февралиин Пленумүүд дээрэ хөөрэлдөөн болоо бэлэй.

Экономическа үрэ дүнгүүдые һайжаруулга гол түлэб, ондоогоор хэлэбэл, гар дороо, эли тодо байһан нөөсэнүүдэй ашаар мүнөөдөө бидэ түйлаабди гэжэ ойлгохо ушартай. Гурим, эмхидхэл, журам бэхижүүлхын түлөө бидэ ябуулга хэжэ эхилээбди. Тиигэжэ энэмнай тэрэл доронь экономическа эли бодо ашаг үрэ үгөө ха юм.

Саашаа арадай ажахыда шанарай талаар бүри гүнзэгы хубилалтануудые түйлаха хэрэгтэй болоно.

Хүнэй нюдэндэ эли бодоор харагдадаг гээгдэлтэй үсөөн бэшэ участогууд манай экономикодо үшөөл үзэгдэһөөр зандаа. Бии байгаа үйлэдбэриин хүсэнүүд гүйсэд дүүрэнээр үшөөл хэрэглэгдэнэгүй. Машина бүтээлгын туршалгашэнжэлэлгын бааза хангалтагүй һула байһан зандаа. Промышленна үйлэдбэридэ, барилга дээрэ хүндэ хүшэр бан хүсэнэй ба мэргэжэлэй хэрэггүй ажалай хубинь удаанаар доошолуулагдана.

Эрдэм болон техникын мүнөөнэй түйлалтануудай үндэһэ һуури дээрэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые түргэнөөр ба таһалгаряагүйгөөр шэнэлэлгэ түйлаха гээшэ бидэндэ заатагүй хэрэгтэй болонхой. Энэмнай манай гол шухала зорилгонуудай нэгэн мүн болоно. Энээнгүйгөөр обществын хүгжэлтэ дэбжэлтэ тухай, юрэдөө, бодоһонойшье хэрэггүй.

Экономико хүтэлбэрилгые, ажахы эрхилэлгын оньһые нарижуулан һайжаруулха хэрэгые үргэнөөр ябуулха тухай асуудалые парти улам хурсаар табина. Энэ хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд тодорхойлогдонхой.

Бидэ ходол түбһөө хүтэлбэрилгые, түсэблэлгые заатагүй бэхижүүлхэ, тэдэниие улам бүтэмжэтэй ба нарин нягта болгохо еһотойбди. Ороной байдалдахи үндэһэн удха шанартай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бүхы гүрэнэй ажахын органуудай хүсые элсүүлхээр хэрэг эрхилхэ шухала. Харин мүнөө үе сагай асуудалнуудые доодо шатын, һалбаринуудай гү, али нютагуудтахи эмхинүүд бэедээ даажа абаха гүйсэд арга боломжотой бшуу.

Бидэ нютагай тала баримталдаг, холын бодолгүй ябуулгые эсэслэн хоридог, саашадаашье эрид шууд хорихо зэргэтэйбди. Гэбэшье, нүхэд, нютагай тала баримталгатай тэмсэл хэһэн хэбэртэйгээр нютагуудтахи үүсхэлые урагшань абадаггүй ябадалай ушардаг байһые далдалжа яажа болохоб. Энэмнай зохихо хэрэг бэшэ. Экономическа регионуудта, нэгэдэлнүүд болон предприятинуудта мүндэлһэн үүсхэлнүүд, зохеохы ажал ябуулга хүгжөөлгэ хадаа имагтал бүхы гүрэнэй эгээл шухала зорилго болоно.

Үнэндөө энэмнай партиин ленинскэ политикын гол шухала үндэһэ һуури болгошо манай ороной арадуудай хани барисаае саашадань бэхижүүлхэ гэһэн асуудал болоно бшуу. Ушар тиимэһээ Советскэ Союзай нэгэн ниитэ арадай ажахын комплексые хүгжөөхэ хэрэгтэ республика бүхэнэй оруулдаг хубитын арга боломжые улам үргүүлхэ шухала. Хэнэйшье мэдэһээр, бүгэдэ арадай хэрэгэй түлөө анхаралаа хандуулгые гол шухалада тоолохо еһотойбди. Энэ хадаа манай обществын, манай мэдэрэлэй интернационалистска ажабайдалһаа эшэ үндэһэ абана бшуу.

Ажахы эрхилэлгын онол арга хадаа, нүхэд, мүнөө үе сагай эрилтэдэ заатагүй харюусаха еһотой. Энээндэмнай мүнөө бэелүүлэгдэжэ байгаа экономическа туршалганууд лаб бата туһалха байха. Тэдэнэй гол шухалань гэхэдэ, предприятинуудай эрхэ түлөөлэлгые улам үргэдхэхэ, түбэй зүгһөө хэтэрмээр тэдэнэй хэрэгтэ хамааралгые болюулха ушар болоно. Туршалгын ёһоор болоходо, бэдэрэлгын шатаһаа саашадаа улам найдамтайгаар урагшаа дабшаха арга олгоно. Нүхэд, шэнэ арга шэлэн ололго, нэбтэрүүлгэ хадаа туршалга хэжэ байһан ямар нэгэн предприятиин хэрэг бэшэ.

Жэшээнь, ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ ябадалые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала болоһониинь бүгэдэндэ мэдээжэ болонхой бшуу. Энээндэ һаад ушаруулдаг али бүхы үзэгдэлнүүдые усадхаха хэрэгтэй.

Ажалай зэргээр хубаарилгын социалис еһо гурим хэзээдэшье, хаанашье баримталга гээшэ манай гол анхарал доро байха зэргэтэй. Хэн гүйсэд хүсэн соогоо ажалланаб, тэрэ сэхэ бэшэ һайн түлөөһэ абаха еһотой. Гэбэшье бидэ залхуушуулые зэмэлжэ, бэрхэшүүлые шагнадаг шадабаритай болонхойбди гэжэ хэлэхэ хүнүүд бии байха. Тэрэшье зүйтэй. Зүгөөр зэмэлэлгэмнай һуладана, материальна урмашуулга тон наринаар хэгдэхэ зэргэтэй. Заримдаа, сэхыень хэлэхэдэ, үлүүсэ ехээр шагнаха ушар дайралдадаг шуу. Эдэ асуудалнуудаар зохихо хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Албан хойрог, алдуу эндүүтэй ябадалнуудые эрид шууд усадхаха шухала. Экономикын үдэр үдэрэй лозунг хадаа тодо зүб бодолһоо, зэбсэгжэнги дүршэлһөө эхи абаха, зоримгойгоор дабан алхаха еһотойбди.

2.

Нүхэдүүд! Арадай ажахын ашаг үрые дэшэлүүлхэ талаар манда ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ хүдэлмэри, хэнэйшье мэдэһээ, хүнгэн бэшэ хэрэг. Эгээл халуун хаһада, нёдондоной июнь һарада ЦК-гай Пленум боложо, үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэһэн байна. Юундэ зүбшэгдөөб? Манай

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэһэн Ү

[Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта].

экономическа асуудалнуудтай энэ холбоотой гэхэ гү? Сэхэ, таһаршагүй холбоотой хэрэг шуу.

Общественна талаар хүтэлбэрилгын амжалта хадаа урданайхи шэнги мүнөөшье ленинскэ ёһо гуримай нэгэдэлэй үзэл сурталай, эмхидхэлэй болон ажахын хүдэлмэритэй шууд холбон ябуулһан һаа дулдыдаха болоно. Социализмые байгуулга, тэрэниие нарижуулга болон хүдөө ажахы гансал заводуудые болон электростанцинуудые барилгаар, манай газарые үрэжүүлэн һайжаруулга болон хүдөө нютагуудые, городуудые шэмэглэлгээр дүүрэнэ бэшэ. Энэ шухала зүйл ааб даа. Гэбэшье, коммунистическэ дэлэй бэелүүлхэ ганса зорилго бэшэ. Хүнүүдэй ажабайдалые хубилган һайжаруулхатаяа хамта, тэдэнэй үзэл сурталай хүмүүжэл болон эмхидхэлэй шэнэ хүнүүдые болбосоролые шэлүүлхын тула шухала юумэ хэхэ хэрэгтэй. Хүнүүдэй, тэдэнэй социалис ёһоной хүмүүжэлые дэлгэрүүлхэ талаар ябуулһан эхэ хүдэлмэри хадаа түгэс хүгжэлтэй социализмые зорилгонуудые шиидхэлгэтэй нягта холбоотой.

Олониитын гүн мэдэрэлые, үзэл сурталай болбосоролые гүйсэд зорюулха гэшэ июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй гол удхань болоно. Энэл хадаа тэдэнэй ажалай болон ниитын эдэбхиин үндэһэ һууринь болоно бшуу.

Экономико хүтэлбэрилгые үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгаха тухай би хэлэһэн байнаб. Энэ ойлгосотой. Бүхы гуримые һайжаруулга болбол имагтал ажал ябуулгадахи дутагдалнуудые, тушаалта нюурнуудай хүдэлмэриин дутагдалнуудые усадхалгаар дүүрэнэ бэшэ. Эндэ ажалша олониитын эдэбхи болон үүсхэлые гүйсэд дүүрэн ашаг үрэтэйгөөр дэлгэрүүлхэ гэшэ гол шухалань болоно.

Танай районой зарим предприятинуудта үйлэдбэриин зарим хүдэлмэриие промышленна рободууд дүүргэдэг болонхой гэжэ намда хэлэһэн байна. Саашадаа энэ үшөө олон болохо бээз. Гэбэшье ажахы эрхилэлгэдэ хүнэй дүүргэхэ хэрэгэй удха шанар заяандаашье бага болохогүй гэжэ найдуулан хэлэхэ байнаб. Хүнүүдэй мэдэрэл, сэдьхэл бодол, оюун ухаан тодорхойлон хэлэбэл, улам дээшэлхэ байна бшуу. Эсэсэй эсэстэ бүхы хэрэгые хүн бэелүүлнэ, хүнэй хүсөөр тэрэниие алдаршуулна. Энэ хуушанай ёһо гуримые ямаршье научно-техническэ дэбжэлтэ һэлгэн хубилгажа шадахагүй.

Совет хүн хадаа үйлэдбэри дээрэ ябахадаа хододоо дүүрэн эрхэтэй, гол харюусалгатай эзэн байха ёһотой. Энээниие недондо абаһан ажалша коллективууд тухай хуули бодотоор гэршэлэн баримтална. Тэрэ хадаа ажалшадай ажахын эдэбхиие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулна бшуу.

Моральна талаар урмашуулгын хүмүүжүүлхы хүсэн коллектив бүхэнэй ажабайдалда айхабтар эхэ үүргэ дүүргэдэг гэшэ. Ажал хадаа хүнэй ниитын ажал ябуулгые, тэрэнэй социальна нюурые гэршэлэн харуулһан үндэһэ һуури болоно. Залхуушуул, зайгуултагшад болон архиншадые арад зон үзэн ядадаг. Тэдэнэр лэ өөрынгөө залхуу ябадалые, хайша хэрэг зан заншалые үнэн сэхэ ажалша хүнүүдэй үндэр нэрэ зэргээр халхалхые һэдэнэ. Тиихэ зуураа олониитын хүндэ ямбада хүртэхые эрилтэ табидаг гэшэ. Ажалда хүндэтэйгөөр хандадаг байдал общество дотор байгуулха, бэхижүүлхэтээ хамта ажалгүй, хайша хэрэг, харюусалгагүй бүхы ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ гэшэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин нэгэ гол зорилгонь болоно.

Иимэ ушар тухай тусгаар тогтохо хүсэлэнтэйб. Парти болон гүрэн, таанадай мэдэһээр, гүрэнэй зөөридэ гам хайрагүйгөөр хандаха, худал хуурмаг мэдээ хүргэхэ, албанайнгаа тушаалые хэмһээ хэтэрүүлэн дүүргэхэ, хулгай хэхэ, эдилгэ абаха гэхэ мэтын гутамшаг үйлэнүүдтэй ябуулдаг тэмсэл шангадхаһан байна. Энэ хадаа гэбэл сааг зуурын кампани бэшэ. Энэ хадаа сэг үргэлжэ, хэлбэришэгүйгөөр ябуулагдаха хараа шэглэл мүн. Түс ушарта ямаршье хүнгэлэлтэ байха ёһогүй. Нэгэшье хүн энэ талаар элдэб эсээр бодомжолжо ёһогүй. Тиимэһээ хүтэлбэрилэгшэдэй хадаа тон харюусалгатай, эрилтэ эсэхэ байха эрэгтэй. Энэ асуудалда партиина организацинууд, болон ажалша коллективууд, совет бүхы зүйлдэ сэг үргэлжын анхарал хандуулха, хүүли ёһо сахилгын болон ажалай эмхидхэлэй асуудалнуудые гарган табиха хэрэгтэй.

Нүхэдүүд! Совет һургуулиин хэбэнгүй хүгжэлтын асуудалнуудые зүбшөөгөөр нэгэшье талаар манай агууехэ орон соо олохогүйт. Шэнэдхэн хубилалга тухай асуудал хүн бүхэнэй анхарал татана. Энэ асуудал хүгшэн, залуугай бүхы хүнүүдтэ хамаатай зүйл. Юрэнхы һуралсалай болон мэргэжэлэй һургуулиин һургуулиие хубилгаха тухай проектые бүгэдэ арад зүбшэн хэлсээ. Энэ үшөө нэгэ удаа бидэнэй социалис ёһоной эрдэм болон соёлые бүхы гүрэнэй удха шанартай асуудалнуудые совет засагай яажа шиидхэдэг байһанай, бодото демократиин ульгэр жэшээ болоно бшуу. Таанад, хэнэйшье мэдэһээр, энэ шэнэдхэлгын гол шэглэлнүүдтэй танил болонхойт. Би эндэ ажалай хүмүүжэл тухай нэгэл асуудалда үгэеэ зорюулхамни.

Ажал хадаа юрын һонирхол татаһан зүйл бэшэ, тэрэ коммунизмын үедэшье «гайхамшаг хүндэ хэрэг байха» гэһэн Марксын хэлэһэн үгэнүүдые дурдалтай болоно. Ажаллаха гэшэ хүндэ хүшэр зүйл. Энээн тухай юушье бэшэлтэгүй. Харин зарим түрэлхид үхибүүдээ хүндэ хүшэр ажалһаа хамгаалхые хүсэдэг байна. Гэбэшье имагтал ниитын аша туһатай ажал хүнэй ажабайдалые сэгнэдэг гэшэ! Тиимэһээ үхибүүдээ хүнгэн юумэндэ һургахагүй, энээниие тэдэнэр өөһэдөө хэжэ шадаха, имагтал эгээл хүндэ юумэндэ һургаха хэрэгтэй. Һурагшадые хүдэлмэридэ дуратайгаар, бүтээсэтэ ажалай хүсэн доро гүйсэд хабаадуулха гэшэ хүмүүжүүлгын эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Юрэнхы болбосоролой удха шанарые, мэдэсые доошолуулха гэһэн удхатайгаар, ажалай баалалта бэелүүлхэ гэһэн удхатайгаар хэлэгдэнэ бэшэ. Һургуулиие шэнэлэн хубилгаха ябадал тухай дайсадай радиогоор дамжуулдаг мэдээсэлнүүдтэй ямаршье холбоогүй гэшэ. Ондоогоор хэлэбэл, ажаллажа һураагүй хүн яагаашье хадаа шэнэ байдал тогтоолсогшо боложо шадахагүй бшуу.

Оронойнгоо саашанхи хуби заяанай, социализм болон эб найрамдалай хуби заяанай түүхэтэ байдалай түлөө бэеэ үгэжэ шадаха залуу үетэниие бэлдэхын тула бидэ саг үргэлжын анхарал хандуулдаг гэшэбди. Тэдэнэр хадаа аха үетэнэй дүй дүршэлые имагтал халан абаха бэшэ, харин өөһэдынгөө гайхамшаг баатаршалгаар тэрэниие баярлуулха ёһотой. Энэ хадаа һургуулиин болон түрэлхидэй хэрэг болоно. Ганса тэдэнэйшье бэшэ, мүн комсомолой болон профсоюзуудай, ажалша коллективүүдэй хэрэг болоно.

Энэ партиин бэелүүлхэ эхэ зорилго болоно. Эсэсэй эсэстэ манай социалис Эхэ ороной ерээдүйе хангаха найдамтай асуудал болоно. Бидэ энэ зорилгые шиидхэнэбди. Амжалтатайгаар шиидхэжэ байнабди!

3.

Нүхэдүүд! Дэлхэй дээрэ эгээ түрүүшын хүдэлмэришэн ба таряашанай гүрэнэй үшөө мүндэлхын урда тээхэнэ Ленин иигэжэ бэшээ һэн: «Социализмын үедэ... **олониитэ хүн зон** хадаа имагтал дуугаа үгэлгэндэ ба һунгалтада бэшэ, мүн **үдэр бүриин хүтэлбэрилгэдэ бэеэ даагаад** хабаадаха болоторoo ургаха ёһотой». Мүнөөшье манай арадай засагай органуудай, нэн түрүүн Соведүүдэй хүдэлмэриин амжалтануудай түлхюур юун бэ гэхэдэ, ушар ёһые мэдэхэ болоһон, политическэ талаараа болбосоронги, зохёохы бодомжотой эрхэтэдые гүрэнэй хэрэгтэ улам бүри үргэнөөр хабадуулга болоно. Хэдэн арбаад миллион хүнүүдые нэгэдүүлһэн Соведүүдэй энэ хүсэн хадаа ёһотой эдэбхитэйгээр ажаллаха зэргэтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэнэй түлөө бүхы юумэн хэгдээ. Арадай ажахын болон социально-политическэ олон янзын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бүхы шатын Соведүүдэй үүргэ дээшэлэнхэй.

Харьяата газар дээрэнь оршодог элдэб һалбариин предприятинуудай ажал ябуулгые нютагай Соведүүдэй бүри ехээр зүблүүлэн хүтэлбэрилдэг болоһониинь бүхы дээрээ һайшаагдан батажаа. Арадай хэрэглэмжын эд бараанай үйлэдбэриие, эрилтэ хангалгын албанай хүгжэлтые, оршон тойроной байгаалиие сахин хамгаалгые улам һайнаар хинадаг болоһониинь һайн. Юрэдөө, Соведүүдэй хиналтын үүргые дээшэнь үргэжэл байха хэрэгтэй. Эндэ ажал ябуулгын арга боломжо үргэн байна.

Партийна болон совет эмхи зургаануудай хүдэлмэридэхи бодото байдал тухай хүнүүдтэ мэдээсэжэ байлгые үргэдхэлгэ хадаа Совет гүрэнэй демократическа үндэһэ һууриие саашадань хүгжөөлгэдэ сэгнэшэгүй удха шанартай юм. Энэ хэрэгтэ олондо мэдээсэл хүргэдэг хэрэгсэлнүүдэй үүргэ ехэ. Һүүлэй үедэ тэдэнэй хүдэлмэри зарим тэды һайжараа. Гэбэшье оронойнгоо болон бүхы дэлхэйн ажабайдал тухай гүн удхатай, һонин материалнуудые тэдээнһээ олоор хүлеэнэбди, мүн шиидхэгдэмээр болоһон гол шухала асуудал табиха хэрэгтэ зоримгой байхыень хүлеэгдэнэ.

Ажалшадай дурадхалнуудта, шүүмжэлхы ажаглалтануудта хододоо тон ханалгатайгаар хандаха, шүүмжэлэл гэшые алибаа аргаар хабшаха хааха ябадалда тэсэшэгүй байдал байгуулха хэрэгтэй гэжэ ойлгосотой ааб даа.

Бүхы политическэ байгуулалтымнай гол бологшо парти хадаа Соведүүдтэ түйлай ехэ нүлөөтэй болонхой гэжэ бидэ — коммунистнууд омогорхонобди. Соведүүдэй бүридэлдэ КПСС-эй гэшүүдэй слон байһаар тэрэнь туилагдаа бэшэ: манда партийнашье депутадууд юрэнхыдөө олон гэжэ мэдээжэ ха юм. Парти хадаа общество дотор политическэ нүлөөгөө юугээр батадханаб гэхэдэ, ажал хэдэг хүнүүдэй байдалай һайжархын ба зол жаргалай түлөө эсэшэгүйгөөр тэмсэдэг, манай хүгжэлгын алишье шатын эрилтэдэ тааруу политикые зохёон байгуулжа, ажабайдалда нэбтэрүүлжэ шададаг байна бшуу.

Мүнөө үе сагай онсо шэнжэнүүдые бодомжолхо, шэнэ обществын социально-экономическа болбосоролой шатые туйлаһанаа хубхай хооһоор бэшэ, бодотоор сэгнэн тодорхойлхо хэрэгтэ парти горитой анхарал хандуулна. Эдэ бүгэдые тодорхоилон, КПСС-эй политикын тон лэ научна үндэһые зохёон байгуулнабди. Үни удаан үргэлжэлхэ түүхэтэ шата гэжэ тодорһон хүгжэлтэ түгэс социализмые зүб ёһоор ойлгохо ябадал эндэ горитой үүргэ дүүргэхэ. Манай орон хадаа энэ шатын эхиндэ ябаһа гэшэ. Хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан батадхаха зорилгонуудые шиидхэлгын үедэ коммунизм тээшэ удаа дараалан дабшалга бүрилдэхэ ёһотой.

Партиин хэһэн эдэ тодорхойлолгонуудай политическэ гол удха шанарые үндэрөөр сэгнэнгүй байжа болохогүй. Тэдэ тодорхойлолгонуудынь хадаа манай обществын хүгжэлтын замые бүхы орёо үзэгдэлнүүдтэйнь, зүрилдөөнүүдтэйнь, олон янзануудтайнь бүри эли тодоор хараха ябадалда туһална. Үгэ хэрэг хоёрой хоорондо, обществын бодото арга боломжын болон ямаршье үндэһэгүйгөөр уридшалан түсэблэлгын хоорондо зарим үедэ бии байһан алгасалнуудые практическа талаар зайсуулха ябадалда тэдэ тодорхойлолгонууд туһалдаг. Мүнөөдэр КПСС-эй Программые шэнээр редакцилгые бэлдэхэ талаар тон шухала хүдэлмэриие иимэл хараа шэглэлтэйгээр партиин Центральна Комитет ябуулжа байнхай.

Ленинскэ ёһо гуримай олон янзын, тон баян арга боломжо гэшэ партийна, совет, ажахын хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй хүдэлмэриин юугээршье һэлгэшэгүй зэр зэбсэг болохо ёһотой гэһэн эрилтэ партиин зүгһөө табигдана. Манда хүтэлбэрилэгшэд гэшэ үргэн түлөөлэлгэтэй ба эрхэтэй, гэбэшье харюусалгань мүн лэ ехэ юм. Дээрэлхүү, бардам зан гаргадаг, Ленинэй хэлэгшээр, «засагые шадабаригүйгөөр хүтэлбэрилхэ ябадалтай, би засагтай болооб, би заабари үгөөб, харин ши үгыем дуулаха ёһотойш гэжэ зоной хэлсэдэг гуримаар, засагые имагтал засаг болгоһон» хүтэлбэрилэгшэһөө муу юумэн байхэ ёһогүй. Хүтэлбэрилэгшэ юугээрээ хүсэтэйб гэхэдэ, тушаалайнгаа нэрэ хүндые өөрынгөө нэрэ хүндэтэй хамтадхажа шадаха ёһотой.

Партиин болон гүрэнэй кадрнууд хадаа нэн түрүүн ниитын бодото хэрэг дээрэ бэеэ харуулһаараа, эдэбхи үүсхэлээрээ ба эрдэм мэдэсээрээ, бэеынгээ жэшээгээр ба хүнэй сэдьхэл бодолой мэдэрэлые гомдоохогүй ябадалаараа олоной дура сэдьхэлые буляадаг, хүндэдэ хүртэдэг. Өөртөө тон ехэ эрилтэтэй байһан лэ хүтэлбэрилэгшэ ондоо хүнүүдтэ эрилтэ табижа шадаха болоно. Тиимэл байгаа һаа, тушаалайнгаа эрхын хажуугаар, «засаг хэрэглэхэ газарта хооһон номнол дэлгэлтэгүй» гэжэ хэлсэдэгэй ёһоор, хэрэгтэй сагта шанга байха моральна эрхэ олодог шуу. Арадай зүбшөөлгэ ба дэмжэлгэ хүтэлбэрилэгшын нэрэ хүндын үндэһэн боложо үгэдэг. Тэрэ шэнжээ гээһэн хүн, олоной һанамжада шэхэ дүлии байдаг хүн хүтэлбэрилхы тушаал даажа шадахагүй, даахашьегүй.

Тиихэдэ үшөө нэгэ асуудал. Олоной бэеэ даалгын, обществын болон гүрэнэй хэрэгүүдтэ тэдэнэй хабаадалгын олон янзын түхэлнүүд манда яһала олон. Гэхэ зуура, һанаанһаа абтамалшье зүйлнүүд байжа байдаг. Тиимэ зүйлнүүдһээ арсаха шухала.

Жэшээнь, зарим районуудта ба областьнуудта хэрэгтэй, хэрэгшьегүй сагта элдэб түхэлэй штабуудые, комиссинуудые байгуулдаг ушар үзэгдэдэг. Заримдаа хэндэ юун даалгагданхайб, хэн юунэй түлөө харюусадаг бэлэй гэжэ штаб болон комиссинуудые эмхидхэгшэд өөһэдөөшье мэдэхээ болитороо тэдэниие олошоруулна. Зарим хүдэлмэрилэгшэд арба гаран шахуу комиссиие толгойлдог байна. Тиигэжэ албата уялгадаа хохидол ушаруулна. Эдэ бүгэдэпөө боложо хүнүүд элдэб зүблөөндэ хабаадажа һаатана, эдэ бүгэдэ хамаг хүсые жэжэ болгоно, үнэн хэрэгтэ ямаршье туһа үзүүлнэгүй. Зарим хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө хүдэлмэриин түлөө харюусахын орондо, урдань Ленинэй мэргэнээр тэмдэглэһэнэй ёһоор, «комиссинуудаар бэеэ далдалдаг».

Манай демократи хадаа уг удхаараа хэрэг үйлэ үүсхэдэг, хүдэлмэрилдэг демократи мүн. Тэрэниие үргэдхэлгэ, бүхы Совет гүрэниие нарижуулан һайжаруулга хадаа манай обществын урагшаа дабшалгын шухала шэглэл мүн. Энэ дэбжэлтын мотоор, хүдэлгэхы хүсэн хадаа парти болоно. Парти хадаа доторойнгоо бүхы ажабайдалаар социалис демократизмын, хаһашагүй эрхэ арсашагүй уялга хоёроо тон наринаар зохилдуулжа шададаг байһанай жэшээ харуулдаг.

4.

Мүнөө уласхоорондын хэрэгүүд тухай. Эб найрамдалые нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр сахиха, манай Эхэ ороной аюулгүй байдалые хангаха — совет һунгагшадай эгээл шухала, эгээл эрид шууд захяа иимэ байгаа, иимэ байна, саашадаашье иимэ байха. Парти ба совет гүрэн энэ захяае хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ гэжэ элидхэхэ байнаб.

Һүүлэй үедэ американ империализмын эгээл ехэ зээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй политика — нюусагүй милитарис ёһоной, дэлхэйе эзэмдэхые һанаашалгын, дэбжэлтэ хүгжэлтые эсэргүүсэлгын, арадуудай эрхэ сүлөөе дэбһэлгын политика һүүлэй жэлнүүдтэ эридээр эдэбхижээ гэжэ таанар мэдэнэт. Тэрэниие бодотоор бэелүүлжэ байһанай жэшээе дэлхэй яһала хараа. Энэ хадаа Ливанда добтолго, Гренадые дайлан абалга, Никарагуагай урдаһаа соносхогдоогүй дай үүсхэлгэ, Сириие заналга, тиигээд, эсэсэй эсэстэ СССР-ые болон тэрэнэй союзнигуудые эсэргүүсэн, Баруун Европые США-гай ядерна ракетэнүүдэй дэгдэлгын талмай болгоһон ушар мүн.

Оронойнгоо обороные бэхижүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулхыемнай эдэ бүгэдэ бидэниие баадхана. Совет хүнүүд буу зэбсэгые олон болгохые хүсэнэ бэшэ, харин хоёр талаһаа тэрэниие хороохые хүсэнэ бшуу. Гэбэшье өөрынгөө ороной, хани нүхэдэйнгөө ба союзнигуудайнгаа нилээд лэ аюулгүй байдал тухай оролдохо уялгатайбди. Иимэ оролдолго хэгдэнэ. Дай үүсхэхэ дуратай хэншье маниие гэнтэ гэнэдхээжэ шадахагүй, ямаршье хүсэтэй зээрхэг түримхэйшүүл бута сохюулма харюу абангүй һалахабди гэжэ найдалтагүй гэжэ булта мэдэжэ байг.

Гэхэтэй хамта имагтал орёо байдал хадаа эб найрамдалай, уласхоорондын харилсаанай политикые ябуулха хэрэгтэ хоёролжон, гурбалжан хүсэ гаргахые уялгална.

Эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай болон социалис бусад оронуудай зүгһөө һүүлэй үедэ тодорхой, бодото дурадхалнуудай хэлэгдээгүй гол шухала тиимэ асуудалые нэрлэхэнь бэрхэтэй. Манай оронуудай үүсхэлнүүд бусад гүрэнүүдэй зүгһөө улам бүри үргэнөөр дэмжэгдэдэг болонхой. ООН-ой Генеральна Ассамблейн һүүлэй сесси энээниие тон үнэншэмөөр гэршэлээ.

Империалис политигууд хадаа социализмын оронуудай уласхоорондын нүлөөе хизаарлаха гэжэ али бүхы аргаараа оролдоно. Бата бэхи холбоо барисааень һуларуулха, тэдэнэй һанагшаар, хаана амжалта туйлахаар байнаб, тэндэ социалис байгуулалтын үндэһые һандаргаха гэжэ тэдэнэр туршанад. Иимэ оршон байдалда аха дүү социалис оронуудай бэе бэеэ дэмжэлгые сахиха, бэхижүүлхэ гэшэ илангаяа шухала. Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд Москвада һая уулзахадаа, энэ асуудалаар этигэл найдабарияа дахин нэгэн һаналтайгаар баталан хэлсээ.

Социалис Кубые США экономическа талаарнь хашана харшална, сэрэгэй аюул тохеолдуулна. Гэбэшье, тэрэниие айлган һүрдөөхэ, һунган шэлэһэн замһаань хадууруулхые баадхаха гэһэн һанаашалгануудынь буруу һүргэгдэхэ байна. Коммунис партияа нягтаар тойрон жагсаһан баатарлиг Кубын арадай нугаршагүй хүсэл зориг энээниие элирхэйлэн батална. Латиин Америкын бэеэ дааһан гүрэнүүдэй, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөндэ хабаатай олон оронуудай Сүлөөтэ аралтай һаналаа нэгэдэлгэ энээниие гэршэлнэ. Аха дүү социалис гүрэнүүдые Кубын арад шууд сэхээр дэмжэдэг юм. СССР тушаа хэлэхэ болоо һаа, сэлмэгшье, бүрхэгшье үе сагта тэрэ Кубатай хамта байгаа, мүнөөшье байна, саашадаашье байха.

Хитадай Арадай Республикатай харилсаа холбоогоо һайжаруулга уласхоорондын байдалда социализмын үүргые дээшэлүүлжэ шадаха байна. Харилсаа холбоогоо һайжаруулхын түлөө бидэ залан сэхээр тэмсэнэбди. Зүгөөр хэдэ хэдэн үндэһэн шухала асуудалнуудаар арсалдаатай байһыемнай политическэ зүбшэлэлгэнүүд элирхэйлэн харуулна. Түсхайлбал, гурбадахи оронуудай аша туһада хохидол ушаруулжа, ямар нэгэн хэлсээ баталжа шадахагүй байнабди. Гэбэшье һанамжануудаа халан абалсалга үргэлжэлүүлэгдэһээр, тэдэниие ашатай туһатай гэжэ тоолонобди. Хоер талада таарамжатайгаар харилсаа холбоогоо үргэдхэхын түлөө Советскэ Союз оролдолго гаргана.

Экономикодо, эрдэм, соелдо, бусад һалбаринуудта али алиндань ашаг үрэтэй холбоо барисаанай бага багаханааршье һэргээгдэжэ байһаниинь ашатай туһатайл. СССР-эй болон Хитадай хоорондохи харилсаанай орёо түгшүүрилтэй бололгоһоо аша туһа абахые хүсэгшэдтэ энэнь ехэл таарамжагүй байна. Зүгөөр энэнь манай хоёр орондо, бүхы дэлхэй дээрэхи байдалые һайжаруулха хэрэгтэ ашатай туһатай бшуу.

Шахардуу шанга байдалые улам түгшүүрилтэй болгохо гэһэн империалис политикын аюул түбэг элеэр харагдана. Хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ тэрэнэй улам ехэ аюул тохёолдуулхадань, хүн түрэлтэнэй өөһэдыгөө аршалан хамгаалха хүсэнүүд улам эдэбхижэнэ. Вашингтоной зонхилхы хараа бодолой аша туһада тэрэнэй аюулгүй байдалые хохидолдо оруулжа байгшадай Баруун Европодо үүдхэжэ байһан ябуулгануудаар дураа гуталгань улам үргэдэнэ. Ракетэнүүдые тараан тодхолгодо эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадаһан олон миллион хүнүүд энээн тухай тодоор хөөрэнэ.

Баруунай оронуудай хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад, нүлөө ехэтэй политическэ партинууд бултадаа США-гай захиргаанай зээрхэг түримхэй ябуулгые мүн лэ һайшаанагүй. Тэрэ Америкын олониитын диилэнхи хубиин һанааень зобооно. Дайн дажарта үргэнөөр бэлдэлгэ, уласхоорондын түгшүүрилые дэбэргэлгэ США-е сэрэгэй булюу хүсэтэй болгоогүй, болгохошьегүй, политическэ амжалтануудые туйлуулхагүй юм гэжэ бултадаа улам һайнаар ойлгодог болоно. Эдэ бүгэдэ Вашингтоной дай жүрөөдэһэн хараа шэглэл буруушааха ябадалые дэлхэй дээрэ хаа хаанагүй үргэдхэнэ. Хүнүүд сэрэг дай жүрөөдэнэ бэшэ, харин амгалан тайбанаар, түни түбшэнөөр ажаһуухые хүсэнэ. Юрий Владимирович Андроповые хүдөөлүүлгэдэ хабаадалсахаяа ерэһэн гадаадын олон делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүднай энээниие батаар элирхэйлэн харуулба гээд хэлэжэ шадаха байнаб.

Эдэ бүгэдэ эсэсэй эсэстэ үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтые эб найрамдалай, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлалгын, уласхоорондын харилсаа холбооe хүгжөөлгын шэглэлдэ дахинаа оруулжа шадаха аабза гээд найдаха арга олгоно.

Шахардуу шанга байдалые һуларуулга гүнзэгы үндэһэ һууритай юм. Европодо этигэл найдал тогтоохо, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдые абаха талаар Стокгольмдо зарлагдаһан конференци энээнэй гэршэ баримтануудай нэгэниинь болоно. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха гэшэ эб найрамдалда, арадуудай аюулгүй байдалда гол шухала удха шанартай. Энэ асуудалаар СССР-эй бэелүүлдэг хараа шэглэл тодорхой байна. Ядерна буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые буруушаадагбди. Бүхы түхэлэй иимэ зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хорихын, үгы хэхын түлөө тэмсэдэг байгаабди, мүнөөшье тэмсэнэбди. Энэ талаар манай дурадхалнууд ООН-до, буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалые шиидхэдэг Женевскэ комитедтэ үни хада оруулагдаа һэн. Гэбэшье Холбоото Штадууд болон тэдэнэй союзнигууд эдэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ һаад ушаруулна.

Европо тушаа хэлэхэ болоо һаа, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, мүн тактическа ядерна буу зэбсэгһээ тэрэнэй сүлөө байхын түлөө урдынхидал мэтэ тэмсэнэбди. Хоёр тээһээ сагаа гэжэ байнгүй, энэ талаар түрүүшын эхэ алхам хэхын түлөө тэмсэнэбди. Тиихэдээ Советскэ Союз бусадай ашаар байдалаа бэхижүүлхые оролдоногүй, харин бүгэдэндэ адли тэгшэ аюулгүй байдал хангахые хүсэнэ.

Энэ темээр үнгэргэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадалгаяа США-гай номнолой зэбсэг хэрэгсэл болгожорхиһониинь халагламаар. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгаяа, хүйтэн дайнай» политика бэелүүлгээ далдалан нюухын тула тэрэ иимэ юумэ хэнэ. Иимэ «нааданда» бидэ хабаадаагүйбди. Европодо ракетэнүүдые тараан тодхоходоо, американецууд гансал Европодохи байдалаар бэшэ, харин стратегическэ ядерна зэбсэгүүдэй талаар хөөрэлдөөнүүдые хэлгэдэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна. Эдэ түбэг бэрхэшээлнүүдые зайсуулха гэшэ (тиигэ һаань, бидэ харюугай хэмжээнүүдые абахагүй байгаабди) али алиндань таарамжатай үгэеэ ойлголсолгын зам болохо байна.

Һүүлэй үедэ США-гай захиргаан амгалан ёһоной мэдүүлгэнүүдые хэхэдээ, «хөөрэлдэхэ» тухай бидэниие уряалжа захалаа.

Советскэ Союзтай харилсаануудтаа США-гай мүнөөнэй захиргаанай хэлэжэ, гол юумэниинь гэхэдэ, хэжэ, үргэлжэлүүлжэ байһан бүхы юумэнэйнь эдэ мэдүүлгэнүүдтэ тад һөөргэ байһандань, бүхы дэлхэйн хүн зон анхаралаа хандуулна. Хэрбээ тэрэнэй һайн һайхан хүсэлэнгүүд тухай мэдүүлгэнүүдэйнь бодото ябуулгануудаар батадхагдаад байгаа гээшэ һаань, тэдэниие анхаралдаа абажа болохо бшуу. Зүгөөр хоёр ороной аша туһада, эб найрамдалай аша туһада тодорхой асуудалнуудые али алиндань таарамжатай һайнаар шиидхэхэ зам Советскэ Союз хододоо бэдэрдэг юм. Иимэ асуудалнууд олон. Эб найрамдалта хараа бодолоо бодото хэрэгүүд дээр гэршэлэн харуулха арга боломжонууд США-гай правительствада бии.

Жэшээнь, ядерна буу зэбсэгые газар доро туршалгые хизаарлаха тухай, амгалан зорилготойгоор ядерна тэһэлэлгэнүүдые хэхэ тухай арбаад жэлэй урда тээ СССР-тэй гар табиһан договорнуудаа США юундэ эсэслэн баталжа шадахагүйб, ядерна зэбсэг туршалгые бүгэдэ ниитээрээ гүйсэд дүүрэнээр хорихо тухай хэлсээ баталалгые юундэ эсэстэнь хүргэжэ шадахагүйб? Энээн тухай хөөрэлдөөнүүд Холбоото Штадуудай зүгһөө таһалдуулагдаһан юм гэжэ һануулха байнаб. Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгаһаа арсаха тухай хэлсээ баталбал, США эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэ хубитаяа оруулжа шадаха байна. Энээниие СССР-эй үнинэй дурадхажа байһаниинь мэдээжэ.

Хэрбээ американ болон совет ядерна зэбсэгүүдые хоёр талаһаа тэрэ хэмдэнь үлөөхэ тухай дурадхалые һайшаагаа гэшэ һаань, США-гай правительствын эб найрамдалта найдалганууд һураггүй ехэ этигэл найдалтай болохо һэн. Буу зэбсэгүүдэй айхабтар ехээр нөөсэлэгдэһэн дээрэһээ иимэ алхам али бүхы талын аюулгүй байдалда багаханшье уршаг тойбо татахагүй байна. Зүгөөр тэрэ ниитэ политическэ байдалые нилээд һайжаруулха, ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо тухай үгэеэ ойлголсолгые хүнгэдхэхэ юм.

Химическэ буу зэбсэгүүдые хэрэглэхэ арга боломжоһоо хүн түрэлтэниие зайсуулан сараха гэшэ тон шухала зорилго болоно. Энээн тухай хөөрэлдөөнүүд үнинэй боложо байна, гэбэшье мүнөө түс асуудалые шиидхэхын тула таарамжатай һайн эрхэ байдал һаял бии боложо байна гү гэжэ һанахаар. Химическэ буу зэбсэг хэрэглэлгые, тэрэниие зохёон бүтээлгые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр хорихо тухай, тэрэнэй бүхы нөөсэнүүдые үгы хэхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ. Иимэ хэлсээ бэелүүлгые ашаг үрэ ехэтэйгээр хинахын, химическэ буу зэбсэгүүдые усадхан үгы хэлгын хэрэгые — эхинһээнь эсэс хүрэтэр — хинахын түлөө тэмсэнэбди.

Дурсагдаһан асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсолгые туйлаха гэшэ совет-американ харил-

---

АРАД БОЛОН ПАРТИ БАТА НЭГЭДЭЛТ

[Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта].

дүүлэн, бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ тэрэ эхэ хубитаяа оруулһан байна. Партийна ба гүрэнэй ажал ябуулгын ленинскэ ёһо гуримые нарижуулан һайжаруулхын, олониитэтэй партийна организацинуудай холбоое бэхижүүлхын тула нүхэр К. У. Черненко ехэ юумэ хэдэг. Зохёон байгуулгын ба коллективизмын һанал бодолые хүдэлмэридөө нэбтэрүүлдэг, ажалшадай аша туһа болон эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүнзэгыгөөр ойлгодог, сэг үргэлжэ хараада абадаг юм.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэл партиие, тэрэнэй Центральна Комитедые ажалшадай нягтаар тойрон жагсажа байһые, тэдэнэй ажалай ба ниитын-политическэ үүсхэл эдэбхиин бадаржа байһые, хүдэлмэрин ашаг үрэ ба шанарые дээшэлүүлхэ хүсэлэнтэй байһые гэршэлэн харуулна. Куйбышевска район, бүхы ажалша Москва экономикын элдэб һалбаринуудта шэнэ амжалтануудые туйлажа, совет арадай засагай һайндэрые угтажа байна. Ниислэлэй 100 мянга гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад түрүүшынгээ кварталай түсэбтэ даабаринуудые һунгалта болотор дүүргэбэ.

Куйбышевска районой ажалшад хоёр һарынгаа даабариие болзорһоонь урид бэелүүлжэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудаа дүүргэһэн байна. 1984 ондо түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсые 1,2 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентһээ бага бэшээр нэмэжэ хямдаруулха гэһэн уялгануудые ажалша коллективууд абаһан байгаа. Түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдэй хоёр халаанда хүдэлгэхын түлөө хүдэлөөн үргэдэжэ байна.

1983 оной Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугуудые Москва хотодо, Куйбышевска райондо, хэдэ хэдэн предприятинуудта, эмхинүүдтэ барюулалга экономико болон соёлой бүхы һалбаринуудта гэбшагай хүдэлмэриин шэнэ зоригжуулхы эрхэ нүхэсэл болоһон байгаа.

Коммунис партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэриин, КПСС-эй Центральна Комитедэй шэглүүлхы ба эмхидхэхы ажал ябуулгын ашаар ажахын болон соёлой байгуулалтада совет арадай бүхы амжалтануудаа түйлаһыень бидэ һайн мэдэнэбди.

Ленинэй агууехэ хэрэгэй илан мандахын аша туһада тон харюусалгатай, партийна ба гүрэнэй олон янзын ажал ябуулгадаа шэнэ ехэ амжалтануудые туйлахыень Ю. А. Прокофьев ниислэлэй Куйбышевска һунгуулиин округой һунгагшадай, бүхы москвагайхидай үмэнэһөө Константин Устинович Черненкэдэ хүсэбэ.

Депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур — В. В. Куйбышевэй нэрэмжэтэ электрозаводой бригадир А. П. Литвинов нүхэр Константин Устинович Черненкын ажабайдал, партийна ба гүрэнэй ажал ябуулга тухай сугларагшадта хөөрэбэ.

Константин Устинович Черненко бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа Эхэ оронойнгоо, арад зоной аша туһада элсүүлэн зорюулдаг ленинскэ түхэлэй элитэ эхэ хүтэлбэрилэгшэ болоно гээд бүхы совет хүнүүд мэдэдэг юм гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Хүндэтэ Константин Устинович! Москвагай Куйбышевска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдахые Танай зүбшөөһэн ушарые манай районой ажалшад, бүхы хүн зон эхэ урма баяртайгаар угтаба.

Партиин найдажа даалгаһан бүхы тушаалнуудта хүдэлхэдөө, нүхэр К. У. Черненко Ленинэй агууехэ хэрэгтэ үнэн сэхэ, эмхидхэлэй бэлиг шадабаритай байһанаа харуулаа гэжэ А. П. Литвинов үгээ үргэлжэлүүлбэ. Бидэ, хүдэлмэришэд, бүхы совет хүнүүдтэл адли, экономическа ба социальна асари эхэ хэрэгүүдэй саана хүниие, тэрэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хододоо хаража шададаг Константин Устиновичай арга шадабариие үндэрөөр сэгнэнэбди. Совет хүнүүдэй ажал хэрэгтэ, һуудал байдалда, ажабайдалыень улам һайжаруулгада сэг үргэлжэ анхаралаа хандуулга хадаа манай Коммунис партиин ажал ябуулгын үндэһэ һуури болоно. КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ энэ ушар үшөө дахин бата найдамтайгаар харуулагдаа һэн.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые совет хүнүүдтэ ажалай айхабтар эхэ үүсхэл эдэбхи бадаргаһан тухайнь, ажалай бүтээсэ, хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанарые саашадань дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн патриотическа үүсхэлнүүдые хүгжөөхэ тухай хүдэлмэришэн түрэл заводойнгоо жэшээ дээрэ тогтожо хөөрэбэ.

Ажалайнгаа эршэ дэлисэ һуларуулхагүй, туйлаһан амжалтануудаараа сэдьхэлээ ханангүй, урагшаа дабшаха гэһэн партиин уряада харюусажа, электрозаводой коллектив энэ жэлдэ үндэр социалис уялганууды абаһан байна. Түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсые нэгэ процентһээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ, эдлэл хэрэгсэлнүүдэй өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр нэмэжэ хямдаруулха гэжэ хараалагдана.

Эдэ үндэр ехэ уялгануудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хөөрэхэдөө, миний хүтэлбэрилдэг бригада 2,5 һарынгаа түсэбые дүүргээ гэжэ А. П. Литвинов мэдээсэбэ. Үшөө 12 бригада, 300 гаран хүдэлмэришэд иимэ үрэ дүнгүүдые туйлаа. Энэ хадаа СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэртэ манай бэлдэһэн ажалай бэлэг болоно. Бидэнэй хүн бүхэнэй бүри һайнаар хүдэлхэдэ, манай эмхидхэл, журамай һайжархада, манай социалис гүрэнэй хүсэн бүри түгэлдэр болохо, дэлхэй дээрэ эб найрамдал бата бэхи болохо юм гэжэ заводой ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адли, һайн ойлгоно.

Коммунис партиин гадаадын политикые бидэ бултадаа, совет хүнүүд һайшаан дэмжэнэбди. Парти ленинскэ хараа шэглэлдээ үнэн сэхэ, эб найрамдалые ханган бэхижүүлхын, ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие аршалан абархын тула арга боломжотой бүхы юумэ хэнэ гэжэ бидэ ойлгонобди. Эб найрамдалта гадаадынгаа политикаһаа алхамшье хадуурхагүйбди гэжэ ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ парти үшөө дахин батаар мэдүүлбэ.

А. П. Литвинов үгынгөө түгэсхэлдэ иигэжэ хэлэбэ: Манай обществын хүтэлбэрилхы хүсэнэй — ленинскэ партиин түлөө дуугаа үгэхэеэ һунгалтын үдэр бидэ бултадаа, нэгэ хүн шэнгеэр, һунгуулиин участогуудта ерэхэбди. Үнэн сэхэ ленинец, манай Эхэ ороной саашадаа һалбаран бадархын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэ, совет хүнүүдэй һуудал байдалые һайжаруулхын түлөө, эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэ — КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Константин Устинович Черненкын түлөө дуугаа үгэхэбди.

Удаань Химическэ реактивууд ба онсо сэбэр химическэ бодосудай бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай таһагые даагша Н. М. Дятлова, МЭЛЗ гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй «Хроматрон» заводой директор Ю. Д. Машин, 368-дахи һургуулиин багша В. Г. Лукашева үгэ хэлэбэ.

Һүүлээрнь нүхэр К. У. Черненкэдэ үгэ үгтөө. Суглаанда

Жаргалта байдалай түлөө

hУНГАГШАДТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР

СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй депутатуудай уялгануудые бэелүүлэн, ехэ юумэ хэhэн, бүтээhэн байна. Үнгэрhэн табан жэлэй турша тэдэнэр ямар юумэ хэбэб, Верховно Соведэй сессинүүдтэ хэр зэргэ хабаадабаб, hунгуулингаа округтэ ямар хүдэлмэри ябуулбаб, hунгагшадайнгаа захяануудые ямараар дүүргэбэб гэhэн асуудалнууд hонирхолтой байна. Үнгэрэгшэ зарлалай Верховно Соведэй депутат, Улаан-Үдын локомотивно депогой машинист Василий Яковлевич КОРЫТОВТАЙ манай корреспондент уулзажа, хэдэн асуудалнуудта харюусахыень гуйба. Тэрэнэй үгэhэн харюунууд эндэ дурадхагдана.

hэн эдэ жэлнүүдтэ үедэ hунгагшадай бэшэhэн 80 гаран мэдүүлгэ, гомдол ба дурадхалнуудые шэнжэлжэ үзэhэн, шадал соогоо туhалhан байнаб.

СССР-эй Верховно Соведэй сессинүүд дээрэ хэлэгдэдэг элидхэлнүүд, хуулинуудые зүбшэн хэлсэлгэ намда угаа ехэ удха шанартай байжа, депутадай ажал ябуулгые улам үргэдхэхэ, тобшололнуудые хэхэ арга олгодог hэн.

Василий Яковлевич, депутадай хүдэлмэридэ юун шухала гэжэ тоолохо байнат!

Бултадаа шухала. Жэжэ юумэн байха ёhогүй. Гэбэшье hунгагшадтай уулзажа, тэдэнэй сэдьхэл бодолые, hанамжа дурадхалнуудые шагнажа, хэлэhэн үгэнүүдыень зүбөөр сэгнэхэ гээшэ тон шухала гэжэ тоолодогби. hунгагшадтайгаа нягта холбоотойгоор бүхы хүдэлмэреэ депутат ябуулжа шадабал, хододоо урагшатай байха гэhэн тобшолол өөрынгөө багахан дүй дүршэлhөө хэбэб.

hунгагшадай гомдолнууд ба дурадхалнууд Танда олоор ородсг байгаа гэжэ тухайлагдана. Эрхэтэдэй бэшэгүүдhээ ямар тобшолол хэдэг hэмта!

— hургаал болохо юумэн олон байгаа. Эрхэтэдэй гомдолнууд болон дурадхалнуудые шэжэлхэ зуураа хүн зондо анхаралтайгаар хандажа, тэдэнэй гомдолнуудай гол удхые, бии болоhон ушар шалтагаание элирүүлхэ гэжэ оролдогдодог hэн.

Ажалшадай гомдолнууд ба дурадхалнуудые нютагай партийна бэ совет органууд шиидхэжэ болохо гэжэ би этигэнхэйб. Юундэб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ намда ерэhэн бүхы гомдолнуудай хахадынь шахуу нютагай Соведүүдэй хүсөөр шиидхэhэн байнаб. СССР-эй Верховно Соведэй депутат hунгагшадай табиhан ямаршье асуудалнууд ба гуйлтануудые шиидхэлсэхэ ёhотой. Гэбэшье тэрэ нютагай Соведүүдэй шиидхэжэ шадахаар асуудалнуудые тэдэнэй түлөө шиидхэхэ ёhогүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

hунгагшадай захяанууд хэр дүүргэгдэбэ гээшэб, Василий Яковлевич!

hунгагшадай захяанууд депутадай ажал ябуулгада тон ехэ hуури эзэлдэг байна.

Намда үгтэhэн захяанууд гол түлэб дүүргэгдээ. hунгагшадай захяагаар Железнодорожно районой хүүгэдэй больницын байшан үргэдхэгдөө, гадар трикотаж хубсаhанай фабрикын хүдэлмэрилэгшэдтэ 70—70 байратай хоёр гэр, 120 байратай нэгэ гэр, 700 hууритай хамтын хоёр байра, 140 хүүгэдэй хүмүүжэхэ саад бариг-даа. Железнодорожно районой парк болбосон түхэлтэй болгогдоо. ЛВРЗ-гэй хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ хугасаа соо 35 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра үгтөө. Тиихэдэ локомотивна депогой коллективэй захяануудые бэелүүлэн, хүдэлмэришэдые зөөхэ хоёр автобус, УАЗ түхэлэй автомашина, автокран, хэдэн янзын шэнэ станогууд, түхеэрэлгэнүүд гэхэ мэтые абахадань туhалааб. hунгагшадай захяануудые урагшатайгаар дүүргэхын тула үдэр бүриин оролдолго хэрэгтэй гэжэ hанагдана. Партийна болон совет органуудта, министерствэнүүд болон албан зургаануудта оло дахин орохо, ябаха баатай бологдоо. Депутадууд захяануудые дүүргэхын түлөө эртээнhээ энэ даалгабаридаа хам оролсохо ёhотой.

СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй шэнээр hунгагдаhан депутадуудта ямар зүбшэл үгэхэ байнат!

— Зүбшэл, заабари гэжэшье юун байхаб даа. Харьяата газар дээрэхи бүхы предприятинууд, эмхи зургаанууд болон организацинууд, мүн тэндэ хэгдэдэг ехэ барилганууд дээгүүр түрүүшын үдэрнүүдhээ ябаха, эрхэ байдал мэдэхэ ёhотой. Энэнь элдэб асуудалнуудые удаань шиидхэлсэхэ болоходо аргагүй туhатай юм.

Ажабайдалнай түргэноор урагшаа дабшана. Тэрээнhээ гээгдэжэ болохогүй.

НАhАЯА ЗОРЮУЛhАН ХЭРЭГНИ

Би юрын hаалишан эхэнэр гээшэ аабзаб даа. Намда тииштэрээ хөөрэхэ, уншагшадые hонирхуулха онсо юумэн юун байхаб. Бүхы наhаяа зорюулhан, сохом хэжэ шадахаб гэжэ хэлэхэ юумэмни мал ажал гээшэ. Мүнөө хүдэлжэ байhан газарни Хара-Шэбэрэй фермэ. Эндэ зургаан hаалишад 115 үнеэ, гунжадые хаpyyhалнабди. Бидэнhээ гадна хоёр үхэр адуулагша, хоёр тугал шан, нэгэ кочегар бии. Фермые даагшатаяа хамта арбаад лэ хүн эндэ эбтэй эетэй ажаллана гээшэбди.

КПСС-эй XXVI съездын болон партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула, оронойнгоо Эдеэ хоолой программада бишыханшье hаа, хубитаяа оруулхын тулада бидэнэр коллективээрээ яhала оролдодогбди. Эдэ үгэнүүдээ гэршэлхын тула бодото байдалhаа зарим тэды баримта дурдаха ушартай бологдоно. Жэшээлхэдэ. 1983 онойнгоо түсэбтэ даабари фермээрээ сүм дүүргээ hэмди. hаалишан бүхэмнай түсэбэй ёhоор, фуражна үнеэн бүриhөө 1700 килограмм hү hааха ёhотой аад, дунда зэргээр 2263 килограммда хүргэhэн байна. Харин би тиихэдэ 2916 килограмм hаагааб. Тиигэжэ совхоз дотороо нэгэдэхи, район соогоо хоёрдохи hуури эзэлээ hэм.

Үнгэрhэн жэлдэ фермэдэмнай 124 тугал абтаа. Тиимэhээ жэлэй тоосоогоор, бүхы hаалишаднай, үхэр адуулагшаднай нэгэ-нэгэ нэмэлтэ тугалаар шагнагдаа. Ехэ hү hааhанай түлөө гэжэ намда 300 түхэриг түлэгдөө hэн. Үшөө нэгэдэхи hуури эзэлhэнэй түлөө 200 түхэриг шан абаа hэмди. Арбан гурбадахи салин гэжэ 400 гаран түхэриг ерээ hэн. Иигэжэ байжа, хүдэлhэнэйнгээ жэшээгээр яhала hайн орошо доходтой байгдана гээшэ. Тэрээнhээ гадна 13 үхибүү түрэжэ хүмүүжүүлhэн хадаа гүрэн түрынгөө зүгhөө аргагүй ехэ тэдхэмжэтэй байдагни элитэ аабдаа. Тэдэнэймни 4-ниинь интернадта байгаад, hургуулида hурана. Хоёр студенттэйб. Эсэгэмнай hаяшаг наhа барашоо hэн даа. Тиимэhээ ажаhуудалайнгаа бүхы асуудалые ехэ үхибүүдтэеэ хэлсэжэ шиидхэдэг болонхойб.

СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтын үнгэргэгдэжэ байhан мүнөөдэр манай гэр бүлэhөө арбан хүн дуугаа үгэхэмнай гээшэ. Тиихэдээ бидэ дэлхэй дээрэ амгалан байдалай хэтын хэтэдэ мандахын тула, хүн түрэлтэнэй ядерна дайнда хосорхогүйн тулада түрэл партиингаа ябуулжа байгаа политикые hайшаан дэмжэжэ, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй түлөө дуугаа үгэжэ байhанаа гүнзэгыгөөр мэдэрнэбди

Е. АБИДУЕВА,
«Дружба» совхозой hаалишан, Первомайска сельсоведэй депутат, Эхэ-Герой.
Загарайн район.

ХҮГЖЭЛТЫН ҮРГЭН ЗАМААР

СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтые манай Ажалай Улаан Тугай орденто «Сибиряк» колхозой ажалшад бүхы совет арадтайгаа хамта политическэ болон ажалай үндэр дэбжэлтын сэршон байдалда угтажа байна. Байгша жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб болон уялгануудые болзорhоо урид дүүргэхэ гэhэн зорилго урдаа табинхайбди.

Үнгэрэгшэ hунгалтын үнгэргэгдэhэнhөө хойшо табан жэлэй туршада КПСС-эй XXV болон XXVI съезднүүдэй, партиин ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он), июниин болон декабриин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажахынгаа экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлhэн байнабди. Тиигэжэ тарян болон мал ажалаа саашадань хүгжөөхын тула ехэ ажал ябуулагдаа, шэнэ шэнэ ехэ барилганууд бодхогдоо. Эдэ бүгэдын ашаар хүн зоной hуудал байдал hайжаруулха хэрэгтэ шэнэ алхам хэгдээ гээшэ.

Энэ үнгэрhэн табан жэлэй туршада ороohо таряа үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлхэ талаар нилээд урагшаа дабшабабди. Жэшээлхэдэ, 1949 ондо бүхыдэнь 53373 центнер ороohо хуряажа абаhан hаа, 1983 ондо 88268 центнер хуряагаабди. Урда жэлнүүдтэ манай колхоз нэгэтэшье ороohо тарянай иимэ ехэ ургаса суглуулжэ абаагүй юм. Мүн hүүлэй жэлнүүдтэ хартаабха, тэжээлэй ургамалнууд ехээр абтана.

Эдэ бүхы амжалтанууд газар тарягангай хүдэлмэриин, шанар hайжаруулhанай ашаар түйлагдаба гэхэдэ алдуу болохогүй. hүүлэй 3—4 жэлэй туршада севооборотнуудые нэбтэрүүлжэ байнхайбди. Энээнhээ гадна паар хахалалгада, ургаса ехээр үгэдэг тарянай сортнуудые тарилгада, утэгжүүлгэ шадамараар хэрэглэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Мүн ажалай эмхидхэлые эрид хубилгаhан хамтын подрядай гурим тарян ажалдаа гүйсэд нэбтэрүүлhэн байнабди.

hунгалтаhаа hунгалта хүрэтэр үнгэрhэн жэлнүүдтэ мал ажал дээрэхи хүдэлмэри оньhожоруулhанай, тэжээлэй бата бэхи үндэhэ hуури байгуулhанай, малаа шахан таргалуулха хүдэлмэрие hайжаруулhанай, hайн үүлтэрэй мал үсхэбэрилдэг болоhоной ашаар горитойхон алхам урагшаа хэгдэбэ. Үнгэрhэн жэлдэ hү hаалиингаа бүхы табан фермэ оньhожоруулжа дүүргээбди. Мүнөө бүхы фермэнүүдтэмнай наг шэбхэнь транспортёроор сэбэрлэгдэнэ, тэжээлынь машинаар тараажа үгтэнэ, мал бүлеэн уhаар уhалагдана. Тугалнуудаа боксово аргаар, забhартай оёортой байрануудта түлжүүлдэг. Үхэр болон хонидоо тусхай талмайнуудта шахан таргалуулдаг болонхойбди. Урданайхида орходоо hайн шанартай, шэмэтэ тэжээл дарагдана. Витаминтай ногооной гурил ехээр бэлдэгдэнэ. hүүлэй үедэ ганса симментал үүлтэрэй эбэртэ мал үсхэбэрилнэбди.

Мүнөө манай ажахы жэлэй туршада хүдөө ажахын 2 миллион 400 мянган шахуу түхэригэй продукци үйлэдбэрилнэ. Гар хүсөөр хэгдэдэг хүшэр ажалаа оньhожоруулhанай, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлhэнэй, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй, үйлэдбэрилэгдэhэн продукциингаа өөрынь үнэ сэн хямдаруулhанай ашаар олзо орошомнай нилээд дээшэлээ. Үнгэрhэн жэлдэ хахад миллион үлүү түхэригэй олзо доходтой гараабди. Энээнhээ уламжалан колхознигуудаймнай hарын дунда зэргын салин хүлhэн нэмэнэ. Хэрбээ табан жэлэй саада тээ тэдэнэр hарадаа дунда зэргээр 158 түхэриг абадаг байhан hаа, үнгэрhэн жэлдэ 196 түхэриг абаhан байна.

Үнгэрэгшэ hунгалтаhаа хойшо колхозойнгоо социальна хүгжэлтые хангахын тула барилга ехээр хэhэн байнабди. Жэшээлхэдэ, эдэ жэлнүүдтэ хоёр квартиратай 30 гэр барижа, ашаглалгада үгөөбди. Тодорхойлон хэлэбэл, нэгэ тосхон богомоор айлнууд шэнээр нэмээ бшуу. Гэр байрануудhаа гадна 35 оротой больница, 8 хүнэй ажаллаха магазин, 25 хүнэй нэгэн доро байрлаха гостиница, 35 автомашина багтааха гараж, 400 үнеэнэй hү hаалиин комплекс 500 тугалай багтаха байратайгаар баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Мүн лэ 1500 толгой тугалай багтаха байрануудта забhартай хорёо шэнээр хэгдээ

Колхознигуудайнгаа hуудал байдалда ехэ анхарал хандуулнабди. Шэнэ гэр байрануудтаа эгээн түрүүн залуу гэр бүлэнэрые, олон үхибүүдтэй зоноо оруулнабди. Ажалайнь стажай хэмжээгээр бүхы механизаторнууд болон малшадта нэмэлтэ салин хүлhэн түлэгдэнэ. Манай колхоздо 386 пенсионер тоологдоно. Тэдэнэр колхозhоо туhаламжа абахадаа (түлеэ, тарая таланай зүйл, малай тэжээл абаха, гэр байрын түлөө түлбэри, транспорт хэрэглэхэ гэхэ мэтэ) хахад сэнгыень түлэнэ. Колхозой тусхайта пенсионернүүдтэ (тэдэмнай 26 хүн) эдэ бүгэдэ туhаламжа түлөөhэгүй юм. Жэл бүри 3—4 хүндэ колхозой тусхайта пенсионерэй нэрэ зэргэ олгодогбди. Ажалай түрүүшүүлдэ амаралтын байшан болон курортнуудта түлөөhэгүйгөөр амарха путевконууд үгтэнэ.

Бидэ колхозойнгоо ерээдүйн халаание бэлдэхэ хэрэгтэ мүн лэ горитойхон анхарал хандуулнабди. Манай колхозой газар дайда дээрэ нэгэ дунда, нэгэ найман жэлэй болон хоёр эхин hургуули бии. Эдэ hургуулинуудтайгаа бидэ тон нягта холбоо барисаа байгуулхабди. 1979 онhоо 50 hурагшадай суглардаг ажалай болон амаралтын лагерь хүдэлнэ. Энэ лагериимнай үхибүүд зунайнгаа амаралтын үедэ овош ургуулна. 15 hурагшадhаа бүридэhэн үйлэдбэриин үшөө нэгэ бригада үбhэ хуряалгада хүдэлдэг. Энэ бригадада тусхай участок үгтэнхэй юм. Үхибүүд тэрээнээ өөhэдөө уhална, утэгжүүлнэ, үбhыень хуряана. Үнгэрhэн жэлдэ 3 ехэшүүл ба 7 hурагшадhаа бүридэhэн бригада эмхидхэгдэжэ, хурьгадые түлжүүлхыень даалгаhан байгаабди. Тэдэнэр 2500 толгой хурьга нэгэшье гарзада оруулангүй түлжүүлжэ тушаагаа. Жэл бүри дунда зэргээр 80 hурагша колхозой туhаламжаар ба хүдэлжэ олоhон мүнгэнэйнгөө зарим хубяар путёвко абажа, орон соогуураа аяншална.

hүүлэй табан жэлэй туршада манай колхоз техническэ талаараа улам хүсэтэй болоо. Жэл бүри машина, техникэ элбэгээр худалдан абанабди. Ганса үнгэрhэн жэлэй туршада 400 мянган түхэригтэ трактор болон машинанууд худалдан абтаа. Мүнөө манай колхоздо хэдэхэн жэлэй урда тээ үгы байhан хүсэтэ К-700, Т-130 түхэлэй тракторнууд, КСК-106 түхэлэй комбайнууд, КамАЗ автомашинанууд бии болоо. Энэл сагай туршада витаминтай ногооной гурил бэлдэхэ АВМ-0,65 түхэлэй 3 агрегат худалдажа абаhан байнабди. Тэрэнэй ашаар үнэтэ тэжээл бэлдэлгэ гурба дахин ехэ болобо.

Манай колхоздо элдэб үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд хүдэлнэ. Олонхинь ород, мүн буряад, татар, украин, мордва, немец болон бусад үндэhэ яhатан бии. Хэды тиимэшье hаа, тэдэнэр адли ажалтай, адли ажаhуудалтай, адли эрхэтэй байhан тула эбтэй эетэйгээр ажаhууна, эрхим hайнаар ажаллана. Энэ хадаа арадуудай хани нүхэсэлэй толотомо гэршэ боложо үгэнэ.

Саашадаа манай колхозой ажалшад үшөө ехэ амжалтануудые түйлахын түлөө байгша жэлдэ дүүргэхэ үндэр социалис уялгануудые баталан абаба. Тэрэнэй ёhоор хүдөө ажахын продуктнуудые урда жэлнүүдэйхиhээ үлүү ехээр үйлэдбэрилжэ, ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулха байнабди. Эдээнhээ гадна ехэхэн барилга хэхэ, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо, hуудал байдалаа улам hайжаруулха зорилго хараалагдана. Теэд энэ хараалhандаа хүрэхын тула жэлэй түрүүшын үдэрнүүдhээ СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтые нэрэтэй солотойгоор угтаха гэhэн уряа доро эршэ абан ажаллажа байнхайбди. Саашадаа энэ эршээ hуладхахагүйн түлөө оролдохобди.

Ю. СЕДОВ,
Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ.

...АТА БАГШАНАРАЙ БҮЛЭ

Гүрэнэй дээдын засагай зургаанай эгээ түрүүшын hунгалтаhаа энэ hунгалта хүрэтэр гүрэн түрэдэ, арад зоной ажабайдалда баясама ехэ хубилалтанууд болоо гээшэ. Сэрэгшэн Дымпилов 7 жэл Улаан Армиин зэргэдэ алба хээ, Эсэгэ Ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаа, hүүлээрнь Үлэгшэнэй болон Санагын hургуулинуудта директорээр, тэрэнэй орлогшоор, hурагшадай интернадые даагшаар, лимбын классай багшаар хүдэлмэрилөө. Табан жэлэй туршада Санагын, «Коммунизм» колхозой парткомой секретаряар ажаллаа. Монгол Шагдурович дайнда болон ажалдаа шалгаржа, 9 медаляар, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй ба Соёлой министерствэнүүдэй Хүндэлэлэй грамота, дипломуудаар шагнагдаhан байна.

«Багшанарай багша, табан уеын эжы, абые хүмүүжүүлэгшэ» гэжэ нэрлүүлдэг М. Ш. Дымпилов 1932 ондо комсомолой, 1943 ондо партиин гэшүүн болоhондоо омогорходог. Тэрэ сагhаа хойшо Коммунис партиингаа, Совет засагайнгаа заабари болон хараа шугамые олониитын дунда ойлгуулан тараана, үнэн сэхээр нэбтэрүүлнэ. Эдэбхитэй багша Үлэгшэнэй, Санагын сомоной Соведүүдэй депутадаар 5 дахин hунгагдаhан юм.

Недондо жэлэй декабрь соо КПСС-эй Захааминай райкомдо үнгэрhэн партиин, ажалай болон дайнай ветерануудай уулзалга hанагдана. Ендэрhээ үгэ хэлэhэн М. Ш. Дымпиловэй мэдүүлгэ мартагдашагүй: «Мүнөөнэй удха түгэлдэр үе сагhаа урдахана түрөө гээшэб гэжэ заримдаа hанадагби. Гэбэшье асари ехэ хубилалтануудта хабаадаhандаа, хүн зониие хүмүүжүүлэлсэжэ, нютагайнгаа түрэл шарайе хүгжөөлсэhэндөө баясан омогорходогбди. Тиимэ золтой сагта түрэhэндөө, Совет засаг бэхижүүлхын түлөө тамсэhэндээ баярладагбди. Ветерануудтай хамта залуу үетэниие үүсхэл түгэлдэрөөр хүмүүжүүлгэдэ сүм оролсоноб. Саашадаашье хүсэ шадалаа гамнахагүй байhандамни найдагты. Түрэhэн эжы, түрэл оронойнгоо ашые харюулхын түлөө хүн бүхэн оролдохо зэргэтэй».

Монгол Шагдуровичын наhанай нүхэр Дора Дамчеевна 42 жэл соо таhалгаряагүй hургуулида хүдэлмэрилөө. Эхин классуудай, hүүлээрнь буряад хэлэ, литературын багша, 16 жэлдэ директорэй орлогшо байhан намтартай. Дора Дамчеевна — олониитын хүдэлмэриин эдэбхитэн. hургуулиин профсоюзай комитедэй, Санага тосхоной эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшын түбэгтэй уялгануудые жэшээтэ hайнаар дүүргэдэг hэн. 1950 ондо Үлэгшэн нютагай арад зон хүндэтэ багшаяа аймагай Соведтэ депутадаар hунгаhан юм. Тэрэнэй hүүлээр 1967 ондо Дора Дамчеевна Санагын hунгуулиин округhоо Буряадай АССР-эй 7-дохи зарлалай Верховно Соведэй депутат болоhон алдартай.

Республикынгаа дээдын засагта арадай түлөөлэгшэ байха үедөө дүршэлтэй багша hунгагшадайнгаа олон захяануудые бэелүүлжэ шадаhан байна. Депутадай хүсэл оролдолгоор Санагын дунда hургуулиин байшан ашаглалгада оруулагдажа, шэнэ мебель болон hуралсалай элдэб хэрэгсэл, приборнуудаар хангагдаа. Район дотор сомоной Соведэй түрүүшын типовой байшан Санагада бодхоогдоhон, нютагай больницада түргэн туhаламжын автомашина абтаhан, мүн бусад захяанууд бэелүүлэгдэhэн юм. Дора Дамчеевна гурбан медаляар шагнагданхай.

Урихан үгэ зугаатай, үнэн сэхэ, хүндэмүүшэ абари зантай багша-эхэнэр наhанайнгаа амаралтада гараhаар тиимэ үнишье болоодүй. Түрэл hургуули, тосхонойнгоо ажал хэрэг тухай hонирходог, олониитын хүдэлмэриhөө сухаридаггүй зангаараа юм.

Багша эжы, абынгаа наhанай хэрэгые Дымпиловтэнэй гурбан үхибүүд үргэлжэлүүлдэг. Ехэ аха Родион хүбүүниинь техническэ эрдэмэй кандидат, доцент, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай физикын кафедрые даана. Римма — математик, Маргарита — физик. Тиихэдэ Виктор инженер-барилгашан, Светлана экономист болонхой.

hурагшад, өөрын үхибүүд, ашануудаар үнэр баян үнинэй багша Дымпиловтэн улад зонойнгоо нангин хэрэгhээ гээгдэнгүй, айл аймагтаяа хамта ажа жаргалтай СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ hунгалтые угтаба. «Баабайгаа баруун мүрэ дээрээ, багшаяа зүүн мүрэ дээрээ» гэhэн удха ехэтэй аман үгэ бии. Хүндэтэ багшанар Монгол Шагдурович болон Дора Дамчеевнатай ушаран уулзагшад малгайгаа абажа мэндэшэлдэг, элүүр энхые, амгалан тайбаниие хүсэдэг зангаалтай.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Монгол Шагдурович, Дора Дамчеевна Дымпиловтэн.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

УРМАТАЙБДИ

Үни хүлеэгдэhэн hунгалтымнай үдэр хүрэжэ ерэбэ. hайндэр мэтэ угтагдаhан энэ үдэр бидэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн түрүү хүбүүд, басагадайнгаа түлөө дуугаа нэгэн hаналтайгаар үгэхэмнай гээшэ. Манай колхозой гэшүүд, бүхы Совет ороной ажалшадтал адли, hунгалтын үдэрые ажалайнгаа эрхим амжалтаар угтахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлhэн байха. Тиихэдээ мүнөө зарим дүнгүүдые согсолон зэргэсүүлхэдэ, нилээд амжалта түйлагдаа гэжэ хэлэлтэй. Илангаяа гүрэндэ hү, мяха тушааха талаар амжалтатайбди. Мүнөө колхозой эхэ хонидой бүхы отарануудта хурьгадые абажа түлжүүлхэ халуун хаhа урагшатайгаар үнгэргэжэ байнхай. Үбэлжэлгэмнай хэзээ хэзээнэйхиhээ эмхитэйгээр ябажа байнхай. Үбэлжэлгын hаранууд та үнеэдэй hү шэмэ эрид дээшэлүүлхээр дэлгэрhэн социалис мүрысөөн үдэрhөө үдэртэ эршэдэнэ. Жэшээлбэл, манай фермын коллектив hунгалтын үдэр болотор 775 центнер hү үйлэдбэрилхөөр дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаа бэлэй. Энэмнай байгша ондо hү үйлэдбэрилхөөр хараалагдаhан бүхы түсэбэй дүрбэнэй нэгэ хубинь гээшэл. Мүнөө абаhан уялгаяа яhала урагшатайгаар дүүргээбди. Манай фермын hаалишад үнгэрhэн январь hарада 386 центнер hү hаагаа hэн. Харин февраль hарада бидэ бүхы фермээрээ үнеэн бүхэнhөө үдэр бүри 10 килограмм hү hаажа шадаабди. Коллективэймнай омогорхол болоhон манай үнинэй hаалишад Ф. Варфоломеева, П. Братенькова, К. Козлова, Л. Козлова болон бусад хараалагдаhан зорилгоёо сүм бэелүүлхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулhан байха.

В. ЧИГИРЕВА,
Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой Новостройкын hаалиин фермые даагша.

...ЯРТАЙ ҮГЭХЭБДИ

...н нэрэ зэргэтэй бидэнэр бултадаа, ... hайхан ажаhууна гээшэбди. Би ... аха дүү Монгол орондо ажаhуужа ... Тиимэhээ жэшэжэ хараха, зэргэ... эй байhан тула ингэжэ хэлэнэб. ...а ерээд, үнгэрhэн үе соо болоhон ...тануудые хаража гайхааб. Иимэ ... Советүүдэй орондо болохо байна ...санаб.

...рдалгаан нииcлэл хотын эгээл hайхан ... Октябрьска районодо байгша оной эхээр байра абаа hэм. Энэмни бүхы наhаараа хүдэлhэнэйм аша үрэ юм бэзэ. Гүрэнhөө hара бүхэндэ пенси абаад hууожа байhан 67-той намда болбосон түхэлтэй байрада байхада, ехэл аятайхан байна даа. Нэгэ комнататой дулаахан байрамнай 17-той аша басаган бидэ хоёртоо хүрөөд үлөө юм ааб даа.

Парти, правительствамнай хүн зоной hуудал байдал hайжаруулхын тулада яахын аргагүй ехээр оролдодог гээшэ. Энэниие үндэр наhатай бишье hаа, бэе дээрээ бодото байдалаараа мэдэрнэб. Тиимэhээ гүрэн түрынгөө дээдын зургаанай hунгалтада эдэбхитэйгээр хабаадажа, hунгаха ёhотой хүнүүдэйнгээ түлөө дуугаа баяртайгаар үгэхэб. Энээн тухай үхи, хүбүүдтээшье хэлэгшэб.

Бальжит БУДЖАПОВА,
пенсионер.

АНХА ТҮРҮҮШЫНХЕЭ hУНГАХАМНАЙ

СССР-эй Конституциин ашаар бидэнэр, совет эрхэтэд, ажаллаха, амархаhаа гадна эрдэм номдо hураха дүүрэн эрхэтэй болонхойбди. Хэрбээ урда сагта манай буряад нютагуудта эхиншье hургуулинуудай үсөөн байдаг hаань, мүнөө дээдэ, олон тоото онндо болон мэргэжэлэй дунда hургуулинууд тоологдоно гээшэ. Тэдэнэй нэгэн болохо Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто багшанарай дээдэ hургуулиин нэгэдэхи курсда hуража байhан бидэнэр, студентнэр, түрэл оронойнгоо түүхээр hонирходог, нютагайнгаа түргэн хурдаар хүгжэжэ байhандань бидэ [illegible]

Манай группын студентнэр хадаа республикынгаа олон ондоо нютагуудhаа суглархан, малшад, хонишодой уринэр болонобди. Гэбэшье эндэ бидэнэр нэгэ эбтэй эетэй бүлэ болон, Совет Конституцияр үгтэhэн энэ hайхан эрхэеэ гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхые оролдонобди. Эрхимээр hураха, тиигэжэ ерээдүйн залуу үетэниие коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ, арадай багша гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргые дээрэ үргэн ябаха хүнүүд болохо гэhэн зорилго бидэнэй урда табигдана. Энэ нангин уялгаяа дүүргэхын тула бидэнэр hайнаар hураха, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха ёhотойбди.

Манай группын студентнэр эрдэм хэрэгтэй олон хүбүүд, басагад олон байха. Тэдэнэр hайнаар hурахынгаа хажуугаар, хамта hурадаг нүхэдтөө туhалалсадаг, группын, факультедэй, институдай ажабайдалда өөhэдынгөө хубитые оруулалсадаг юм. hүүлэй үедэ СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта угтуулан, гансал «эрхим», «hайн» гэhэн сэгнэлтэнүүдые абаха гэжэ оролдонобди. Институдаймнай корпусуудай нэгэн соо нээгдэhэн агитпункт ошожо, «СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта тухай» СССР-эй Хуулитай танилсадагбди. Мүн ондоошье hонирхолтой литература эндэ уншажа болохоор. Ахa курсынгудай студентнэр, агитаторнууд бидэнтэй түрүүшынхеэ hунгахала байhан залуушуултай, лекци хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, hонирхоhон асуудалнуудтамнай харюусадаг юм.

Манай группын студентнэр Долсон Нимаева, Светлана Бальжинимаева, Лариса Жамьянова болон бусад, анха түрүүшынхиеэ hунгахала байhан бүхы залуушуулдал, энэ үдэрые үни удаан хүлеэнэбди. Совет демократиин, арадуудай хани барисаанай, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө тон баяртайгаар дуугаа үгэхэбди.

М. ЖАЛСАНОВА,
БГПИ-гэй нэгэдэхи курсын студентка.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

АН ЗОХЁОЛОЙ ҮДЭШЭ

дай АССР-эй Уран дой холбооной 50 йдо зорюулагдаһан ёолой үдэшэ Зүүн технологическа ин. болобо. Институдай болон студентнэр. алгада Г. Чимитов. сов Л. Тапхаев. комсомолой шангай Г. Раднаева, К. Кар-Патвиhаа ерэһэн за. Эйнар Пэлш гэг. адаһан байна. буряад литературын тухай республикы. н зохёолшодой хол. правлениин түрүү. орлогшо Ч-Р. Н. хөөрөө. Буряадай ёолшодой М. Горь. Иванов, А. Фадеев, ев гэгшэдтэй уул-

залгануул. совет буряад литературын байгуулалга болон хүгжэлтэдэ тэдэнэрэй үзүүлһэн туһаламжа. нүлөө тухай сугларагшад һонирхон шагнаа

Энэ үдэшэ хэрэгтэ зорюулан, институдай библиотекын хүдэлмэрилэгшэд «Буряадай үргэн дайда тухай» гэһэн выставкэ эмхидхэһэн байна.

Эб найрамдал ба харилсаа холбоон, зол жаргал ба инаг дуран тухай шүлэгүүд энэ үдэшэ буряад, ород болон латыш хэлэнүүд дээрэ зэдэлээ Уран зохёолшод уулзалгын түгэсхэлдэ творческо түсэбүүдтэеэ сугларагшадые танилсуулһан байна.

Т. АБИДУЕВА.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулан, Хурамхаанай районой Дэрээнэй арадай театрай коллектив шэнэ зүжэгөө нютагайнгаа хүн зоной үзэмжэдэ габиба. «Талын басаган» гэжэ нэрлэгдэһэн Б-М. Пурбуевай зүжэгые режиссер Ж. Д. Борбонов найруулаа. Шэнэ зүжэгые шалган абахаяа ерэһэн Буряадай гүрэнэй филармониин режиссер Л. Л. Чимитов, Барханай арадай театрай режиссер Д. Эрдынеев гэгшэд Дэрээнэй һайн дуранай артистнарай шэнэ хүдэлмэриие һайнаар сэгнэжэ, заһахаар газарнуудыень заажа үгэһэн байна.

«ТАЛЫН БАСАГАН»

«Талын басаган» гэжэ зүжэгэй гол рольнуудта соёлой байшангай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ А. Санжиев (Дэди үбгэн), совхозой комсомолой организациин секретарь Г. Цыремпилова (Гүнсэмаа) гэгшэд наадана. Больницын медсестра И. Митапова, библиотекарь Ц. Гултенова болон бусад энэ зүжэгтэ хабаадана.

Манай корр.

...НЭ АМЖАЛТА

Ленинэй орденто ...он баледэй академ... ...театр ородой агуу... ...зитор М. П. Му... «Борис Годунов» ...ые шэнэлэн таби... ...эмдэ дуратайшуу... ...улба. Мартын 1-дэ ...хүн зон олоороо ...манай республи... ...эжэ артистнуудай ...абарида үшөө да... ...ташаба. Мэдээжэ ...л партиие — Бо... ...овой ролиие энэ ...ФСР-эй габьяата ...уряадай АССР-эй ...ангай лауреат Са... ...гүйсэдхэжэ, зо... ...алдаа шэнэ ам... ...лаһанаа гэршэл... ...рий Отрепьевэй ...РСФСР-эй арадай ...СФСР-эй Гүрэнэй ...инкын нэрэмжэтэ ...уреат, СССР-эй ...Соведэй депутадта ...Дугаржап Дашиев ...Юрэнхыдөө те... ...ектив богонихон ...ехэ шэнэ заха... ...э, уран бэлигэйн... ...саашадаа хүгжэн ...байһые харуулаа. ...роль гүйсэдхэһэн ...нко, Варлаамай ...улаһан республи... ...та артист Б. Це... ...нин рольдо дуу... ...Дашицыренова. ...роль гүйсэдхэһэн ... Андрей Шел... ...рольдо дуулаһан ...габьяата артист. ...АССР-эй Гүрэнэй ...уреат В. Буруев ...л олон бэлигтэн ...сугларагшадые

...манай театрай ...урбадахяа шэнэ. ...РСФСР-эй ара... ...дирижер И. Ю ...РСФСР-эй ара... ...Буряадай АССР. ...шангай лауреат ...Д. Будажапов ...ССР-эй габьяата ...мейстер Б. А.

Ким гэгшэд түйлагдаһан амжалтада горитой хубитаяа оруулалсаа гээд тэмдэглэлтэй. «Борис Годунов» гэжэ оперые шэнэлэн габилсаһанайнь түлөө РСФСР-эй габьяата артист режиссер А. В. Дольский, РСФСР-эй арадай уран зурааша Н. В. Севостьянов гэгшэдые республикымнай соёлой министерство Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаба гэһэн мэдээсэлые оперо шагнагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: оперын партинуудые гүйсэдхэгшэд С. Раднаев (Борис Годунов), Д Дашиев (Григорий Отрепьев);

А. ШОПЖОЛОВОЙ фото.

ӨӨҺЭДЫНГӨӨ ХҮСӨӨР

Урдандаа эндэ машинотракторна мастерской байдаг һэн. Удаань Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз шэнэ мастерской бариһан байгаа. Тинхэдэнь арбаад жэл соо тэрэнь склад болгогдожо хэрэглэгдэбэ.

Тэрэниие шэнэдхэн түхеэржэ, спортивна комплекс болгохые шиидэһэн Баян гол тосхоной залуушуулай үүсхэл нёдондо зун колхозой правлениин заседани дээрэ һайшаагдаһан байгаа. Уданшьегүй комсомолой комитедэй секретарь В. Бубеевэй хүтэлбэри доро залуушуул хамсыгаа шамаад, ажаллажа ороо. Арба гаран субботник, воскресник үнгэргэгдөө. Тиигэжэ энэ байшан танигдашагүй болотороо хубилгагдаһан байна.

Һаяхан баярай оршон байдалда спортивна комплексые нээбэ. Барилдаанай зал, һорилгын түо, тренернүүдэй таһалга, хубсаһаяа һэлгэхэ таһалга, үнгэрхэдөө ониһыхан бассейн эндэ бии.

Республикымнай элитэ мэдээжэ спортсменүүд, тренернүүд, тусхайлбал, Европын чемпион байһан О. Алексеев, уласхоорондын классай спортын мастернууд М. Цыдыпов, Г. Цыренов, спортын мастер Д. Эрдынеев гэгшэд спорткомплексые нээлгын баяр ёһололдо уригдаһан байгаа.

Баян голой болон «Урожай» бүлгэмэй областной соведэй суглуулагдамал командануудай хоорондо дүрэ оуляалдалгын барилдаагаар нүхэд ёһоной мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Эндэ хибэсэй ээзэд илалта түйлаа.

Үдэшэнииинь колхозой барилдаашадай түрүүшын һорилго үнгэргэгдэбэ. Ингэжэ болбосон түхэлтэй өөһэдын залтай болохо гэһэн хүдөөгэй барилдаашадай үнинэй хүсэлэл бэелһэн байна.

В. БАИРОВ.

Баргажанай район.

...ИНОЛЕКТОРИ ЭМХИДХЭГДЭБЭ

...Улаан-Үдын ...үсхэлээр Полит... ...айшан соо кино... ...идхэгдэбэ. Тэрэ... ...үүд залуушуул... ...г агитатор, по... ...ор, лектор бо... ...ндистнуудта ту... ...үүлхэ зорилго... ...үнгэргэгдэһэн ...ин түрүүшын хэ-

шээлдэ Улаан-Үдэ хотын 300 гаран залуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад ерэһэн байна.

«Голос Америки», «Свободная Европа» гэһэн сүүдхын туршада хоёр зуу гаран часай программатай радиостанцинуудай, хэдэн олон радиоточконууд тухай элдэб муухай арга хэрэглэн, совет болон социалис оронуудай бодото байдалые худал хуурмагаар хэлэдэг болгодог тухай партиин обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшын орлогшо Д. Б. Шагдуров хөөрөө.

Мартын 13-да, 17-до, апрелиин 24-дэ, майн 15-да үнгэргэгдэхэ кинолекториин удаадахи хэшээлнүүд «Мүнөө үеын коммунизмда эсэргүү тэмсэл—хархис хүсэнүүдэй гол зэбсэг», «Баруунай тусхай албануудай үзэл сурталай хорото ябуулганууд» гэһэн темэнүүдтэ зорюулагдаха. Эдэ хэшээлнүүдтэ совет харагшадта һайшаагдаһан «Шэнэ фашизм», «Абаахайн шүлһэн», «Худал хуурмагай мананай дэгдэхэдэ» гэһэн кинофильмнүүд харуулагдаха.

Б. ДОРЖИЕВА.

...ргажанай райондо

...РАМДАЛАИ ...САДА

...путадуудай Бар... ...гай поселково ...эдкомой ба хүү... ...лок» саадай хү... ...д СССР-эй Вер... ...эй һунгалтые ...үйлэ хэрэгээр ...коллективүүд ...гөө салин хүл... ...ие суглуулжа, ...далай жасада

...МИНИИ ЭХЭ ...РОН»

...тай уран зо... ...эр районой со... ...соо үнгэргэг... ...эртэ хабаадаха ...кын түлөө үр... ...эдхэлэй хүдэл... ...һургуулинуудта ...байна. Тодор-

хойлон хэлэбэл, литературна үдэшэнүүд ба сборнууд үнгэргэгдөө. уран зохёолдо зорюулагдаһан выставкэнүүд ба стенднүүд дэлгээгдээ.

Һайндэрэй дүнгүүдээр Баргажанай-Адагай дунда һургуулиин коллектив (хүтэлбэрилэгшэдынь Е. А. Тюрикова, В. Н. Шепетова) нэгэдэхи һуури эзэлээ. Уланай, Үрөөгэй дунда һургуулинихид хоёрдохи, Һубын, Баян голой һургуулинуудай командануд гурбадахи һууринуудта гараһан байна.

Һаяын сагта Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэхэ мүн лэ иимэ ушаратай уран зохёолой республиканска һайндэр болохо. Тэрэ һайндэртэ баргажанай-адагайхид районойнгоо нэрэ хүндые хамгаалха эрхэдэ хүртэбэ.

С. ПОТХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Мартын 4-һөө мартын 8 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 4
СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — «Зарядкада зогсогты» 9.55 — «Будильник». 10.25— «Конькигаар урилдалгаар дэлхэйн чемпионат». Норвегиһээ дамжуулагдаха. 10.55 — Хүнгэн атлетикээр Европын чемпионат. Швециһээ дамжуулагдаха. 11.40 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.40— «Элүүр энхэ байлга». 13.25— «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 13.55 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.10— Н. Погодин. «Кремлиин курантнууд». Москвагай М. Горькиин нэрэмжэтэ СССР Союзай уран һайханай академическэ театрай фильм-зүжэг. 17.50 — «Мүнөөдэр— СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэр». һунгуулиин участогуудһаа репортаж. 18.05 — «Аяншалагшадай клуб».

Улаан-Үдэ. 19.05 — «Мүнөөдэр — СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэр»

Москва. 19.35 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 20.25 — «Светлый путь»—уран һайханай фильм. 22.00 — «Время» 22.45—«Эб найрамдал ба залуушуул». 23.20 — Концерт. 23.45 — Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Зарядкада зогсогты» 9.20—Концерт 10.00 — «Ород хэлэн». 10.30 —Баримтата фильмүүд. 11.00 —Ф. Шуберт. Хүгжэм. 11.50 —«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.50—«Алеша Птицын вырабатывает характер» —үхибүүдтэ фильм. 14.00 — «2-дохи студи». 15.00—Фильм-концерт. 15.30 — «Советская женщина» журналай шагда хүртэхын түлөө һажаан гамадалгаар уласхоорондын мурысөөн». 16... корреспондентнүүд ... 16.35 — Ба... 16.45—«Адъютант его превосходительства» ... уран һайханай ... сери). 18.00— ... гай лауреат ... шагта сове... «Святосла... нүүдтэ». 19.05 ... на неожида... һайханай фи... у мамы шес... фильм. 20.25— ... музей. XIX ... зуушын ха... 21.00 — «А... ты, багашуу... дээрэ, огтор... рэ». 21.45—Ба... 22.00—«Время» ... гээр СССР-эй ... «Сокол» — ... һээ дамжуулга.

5, ПОНЕДЕЛЬНИК

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.50 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Үхибүүдтэ — фильм. «Подснежники». 11.10 — С. Кацай зохёолнуудай концерт. 11.40 — «Ан амитадай байдал». 12.40 — Һүүлэй һонин. (12.45 хүрэтэр). 15.15 — Һүүлэй һонин. 15.35 — «Сибирь болон Алас Дурнаар» — баримтата фильмүүд. 16.40 — Грузин арадай дуунууд. 17.15 — «Россин санын зүргэ». 17.45 — «Дохёсгоо үгыт, горнистнар!» 18.15 — Конькиин спортоор дэлхэйн чемпионат. Спринт. Норвегиһээ дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 18.45 —«Байгал». 18.55 — Буряад хэлэнэй хэшээл.

Москва. 19.30 — Цыган хүгжэмэй «Майсиго» ансамблиин концерт

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал». 20.20 — «Экономическа һуралсал».

Москва 20.35 — «Укрощение огня» — уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00 — «Время» 22.30 — «Укрощение огня» (2-дохи сери). 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа 9.00 — Үглөөнэй гимнастика 9.15 — «Эрдэм мэдэсэ — бата мэдэрэл —үйлэ хэрэгүүд» — баримтата фильм. 9.35 — Сергей Орловой уран шүлэг. 10.05 — «Ород хэлэн». 10.35 — «Не к свадьбе будь сказано...» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11,00, 13.45— Испан хэлэн. 11.30 — «Совет уран зурагай искусство». П. Д. Корин. 12.15 — «Эрдэм наука ба ажабайдал». 12.45 — В. Скотт. Ажабайдалайнь, творчествынь шатанууд. 14.15 — «Ажахы эрхилэлгын һургуули». 14.45 — «Манай дулаан байра» — телеочерк. 13.15— П. И. Чайковский (фортепианын оркестртэй наадаха 1-дэхи концерт). 15.50 — «Хүдөөгэй час». 16.50 — Һүүлэй һонин. 16.55 — 18.45 — Забһарлалга.

Москва. 18.45 — Хүнгэн атлетикээр Евро... Швециһээ да...

Улаан-Үдэ ... «Аяншан»

Москва 20... рэгүүд. хүнү... модоной үнэ...

Улаан-Үдэ ... холнууд 20.4... бирь» — ки...

Москва 21... нойрсогты ба... паучок» 21.15 ... дын һонин 2... 22.30 — «Үб... га». «Жэлэй ... һэн циклһээ ... «Советская ж... лай шанда хүр... гэ адляар та... хоорондын му...

6, ВТОРНИК

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Горнистнар, дохёогоо үгыт!» 10.25 — «Укрощение огня» — уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи сери). 13.05 — Һүүлэй һонин. (13.10 час хүрэтэр) 15.15 — Һүүлэй һонин. 15.35 — **«Табан жэл — хүн бүхэнэй хэрэг»** — телевизионно баримтата фильм. 16.25 — Арадай хатарай «Ритипитис» ансамблиин концерт. 16.45 — Эрдэм дэлгэрүүлгын журнал. 17.30 — Бахай зохёолнуудһаа сюитэ. 17.40 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.10 — «Зүраг бүхэндэ—наран». 18.25 — Эб найрамдалай ба хани харилсаанай замаар СССР—Греци.

Улаан-Үдэ 18.40 — «Байгал». 18.50 — **«Партиин шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан»** гэһэн циклһээ. 19.20 — «Байкал».

Москва 19.45 — «Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ». 20.00—Мультфильмнүүд 20.35 — СССР-эй гүрэнэй арадай хатарай академическэ ансамблиин концерт. 22.00 — «Время». 22.35— «Слушайте, если хотите...»— фильм-концерт. Урданай романснууд ба вальснуудые СССР-эй арадай артистка Л. Зыкина гүйсэдхэнэ. 23.15 — «Колокол памяти» — телевизионно баримтата фильм. 23.45— «Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ» (24 час хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55 — Дамжуулгын программа 9.00 — Үглөөнэй гимнастика 9.15 — «Дело не в рекордах» — телефильм. 9.35 — 10.35 — Физикэ. 10-дахи класс «Волновые и квантовые свойства света». 10.05— 13.45 — Француз хэлэн. (1-дэхи жэлээ һурагшадта). 11.05— ПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлгэ. Хүн ба оршон байдал. 11.35—12.40 — Ботаника. 5 класс. «Ургамалай эшын байгуулга ба ургалта» 11.55 — «Узбойгоор аяншалга» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.10 — «Шатарай һургуули». 13.00 — «Түүхын хуудаһанууд». 14.20 — «Замбуулинай зуун жэл». Түүжэ бэшэгэй хуудаһанууд. (1-дэхи фильм). «Замбуулин юунһээ эхитэйб?». 15.20 — К Симонов. «Третий адъютант» 16.05 — «Москва соогуур аяншалга. Марксын проспект 16.25 — Уран зураашад тухай. Вера Мухина. 16.50 — Һүүлэй һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55 — Дамжуулгын программа. 17.00 — Түймэр сэрэм... баримтата фильм... Бараа — арад ... циклһээ. 17.50 ... нууд. 18.00 — ... уласхоорондын ... тын 8-да зор... зор хараг... концерт

Москва 18.4... Венгр темээ... оркестрэй ... 19.00 — «Ман... Баримтата теле... 21.00 — Забһ... «Амгалан но... шуул». «Чудо... фильм. 21.15 ... вой уран ... «Время». 22.3... Трубной» — ... фильм. 23.45 ... СССР-эй чемп... до» (Горьки... (Воскресенск)... тэр).

7, СРЕДА

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Светлый путь» — уран һайханай фильм. 11.30— «Аяншалагшадай клуб». 12.30— И. Гайдн «Квартет до-мажор». 12.50 — Һүүлэй һонин. (12.55 хүрэтэр). 15.15 — Һүүлэй һонин. 15.35 — **«Совет эхэнэрнүүдэй үгэ»** — баримтата фильм. 16.05 — «Ород хэлэн». 16.35 — «...16-тайшуул, тэрээнһээшье ахa». 17.20 — «Хүхюу нотонууд». 17.35 — «Драматурги ба театр». К. Тренев. «Любовь Яровая».

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Байгал». 18.40 — «Танай захилаар. «Признание в любви».

Москва. 19.30 — Баримтата телефильм 19.45 — «Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ». 20.00 — Мультфильм. 20.15 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» — ЦСКА (2-дохи ба 3-дахи үенүүд). 21.25 — «Время». 21.55 — **Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр — Мартын 8-да зорюулагдаһан баярай суглаан ССР Союзай академическэ гүрэнэй Ехэ театрһаа дамжуулга. «Русские узоры»** — гүрэнэй хатарай академическэ «Березка» ансамблиин хабаадалгатай фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа 9.00 — Үглөөнэй гимнастика 9.15 — «Каракумай хоёрдохи мэргэжэл» — телефильм. 9.35 — 10.35 — Астрономи 10 класс. «Наран».

Москва. 18.30 — ЦТ, ВР-эй ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт. 19.00—Долоон хоногой спортын һонин.

Улаан-Үдэ. 19.30 — Үхибүүдтэ. «Эжын һайндэр». 19.55— «Таанадта, агитаторнууд болон полити... та». 20.15—«... лай елхамууд... холнууд.

Москва. 21.0... нойрсогты, ба... тух, элжэгэн ... хай» — мульт... «Конкурс» — ... нуудай конкур... тата телефи... «Время». 21.55 — «Эжы ба х... һайханай фил... ропын чемпио... налай кубок (Минск) — «Д... рест). (02.05 ...

ЧЕТВЕРГ, 8
ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время. 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Эжынэрээ амаршалнабди». 10.25 — «Футбол». УЕФА-гай 1/4 финалай кубок. «Андерлехт» (Бельги)— «Спартак» (Москва). Бельгиһээ дамжуулга. 11.55 — **«Мүнөөдэр — Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр».** 12.40 — «Г. Берлиоз. Римский карнавал». 12.50 — «Сто радостей или Книга великих открытий» —уран һайханай фильм. 13.55 Поэтессэнүүд шүлэгүүдээ уншана. 14.25—«Футболоор Европын чемпионуудай 1/4 финалай кубок. «Динамо» (Минск) — «Динамо» (Бухарест) (2-дохи тайм). 15.10 — 15.25 — «Забһарлалга. 15.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.40 — «Циркын аренэ дээрэ». 16.45 — «Футболоор кубогта хүртэгшэдэй 1/4 финалай кубок. «Порто» (Португали) — «Шахтер» (Донецк). Португалиһаа дамжуулга. 18.15—Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр—Мартын 8-да зорюулагдаһан концерт. **«ССР Союзай Гүрэнэй академическэ Ехэ театрһаа дамжуулга».** 22.00 — **«Хабаяа туршая, басагад».** 22.00 — «Время». 22.30 — **«Һайндэрэй концерт».** (00.30 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — **«Үглөөнэй гимнастика».** 9.20 — **«Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр— мартын 8-да зорюулагдана».** —баримтата телефильмнүүд. 10.15 — «Ф. Шопенэй зохёолнууд». 10.50 — «Сказка про Баго и его маму», «Почему у ласточки хвост рожками» — мультфильмнүүд. 11.20 — «Гэр бүлэ ба һургуули» — тележурнал. Юрий Алексеевич Гагаринай түрэһөөр 50 жэлэй ойдо тусхай дамжуулга. 11.50—«Хани нүхэдэймнай бэлиг шадабари». 12.20—«Агуу ехэ арадай үнэн». «Эгээл эрхим юумэеэ шамда». 13.15 — «Ленинградай телевидени болон радиогой эстрадно-симфоническа оркестрэй концерт. 13.55—«Азбука мудрости»—уран һайханай телефильм. 15... нодохи конц... поэтесса Юл... уулзалга. 16.2... хатарта». 16.50 ... свой счет» — ... фильм. (1,2 се... — «Бумбэгэтэй ... СССР-эй чемп... мо» (М) — «Д... Ата). (2-дохи ... «Аяншалагшада... —«Арадай аял... —«Амгалан но... шуул!». «Ну, ... фильм. 21.15 ... 21.45 — «Крас... ли» — баримта... 22.00 — «Врем... «Женщины» — ... най фильм. 00... молодость зна... тата фильм (0...

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

МНР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

УЛААН-БААТАР. Хоёр ороной арадуудта ехэ удха шанартай совет-хитад харилсаае гуримшуулан һайжаруулга Ази болон бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай хэрэгые бэхижүүлгэдэ нүлөөлхэ байна гэжэ МНР-эй правительствын эндэ тараагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Эгээл тиимэһээ политическэ асуудалнуудаар мүнөө үнгэргэгдэжэ байһан совет-хитад зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд тон шухала удха шанартай байна гээд МНР-эй правительство тоолоно гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Гэбэшье СССР-эй ба КНР-эй хоорондохи харилсаае гуримшуулан һайжаруулгын даб дээрэхи хэдэн дурадхалые Хитадай талын хөөрэлдөөнүүдэй үедэ оруулһыень ...

Энэнь МНР-эй газар дайда дээрэ саг зуураар байлгагдаһан совет сэрэгэй частьнуудые тэндэһээ гаргаха тухай эрилтэ болоно.

Хитадай талын табиһан энэ эрилтые МНР-эй правительство эрид буруушаана гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Манай правительствын гуйлтаар, хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэ нэгэндээ туһаламжа үзүүлхэ тухай монгол-совет договорой үндэһөөр совет сэрэгэй частьнууд МНР-эй газар дээрэ байлгагдана гэжэ МНР-эй правительство нэгэнтэ бэшэ мэдүүлээ һэн. Ямар ушар шалтагаанаар тэдэнэй МНР-эй газар дайда руу оруулагдаһаниинь Хитадай талада һайн мэдээжэ юм ааб даа. Монголой газар дайда дээрэ тэдэнние ...

манай дотоодын хэрэг болоно, тэрэ имагтал монгол-совет харилсаанда хабаатай байна гэжэ МНР-эй правительство үшөө дахин мэдүүлнэ. Тиимэһээ тэдэниие МНР-эй газар дээрэһээ гаргаха тухай асуудал совет-хитад политическэ зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд дээрэ хэлсэгдэхэ ёһогүй. Совет сэрэгэй частьнуудай МНР-тэ байлгагдаһан ушар КНР-эй ба СССР-эй хоорондохи харилсаае гуримшуулан һайжаруулгын замда ямар нэгэн бэрхэшээл түбэг ушаруулһан ябадал болохо ёһогүй байһаниинь тон ойлгосотой юм.

МНР бэеэ даӓһан байдал ба газар дайдынгаа бүрин бүтэн байлгые али али талаһаа хүндэлэлгын, нэгэ нэгэнэйнгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй ...

СҮЛӨӨТЭ АФРИКЫН ТҮЛӨӨ

АДДИС-АБЕБЭ. Африкын нэгэдэлэй эмхиин (ОАЕ) Министрнүүдэй Соведэй ээлжээтэ сесси эндэ хүдэлмэреэ эхилбэ. Энэ түбиин социально-экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые, эмхиин мүнгэн һангай ба захиргаанай асуудалнуудые тэрээндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ байна.

ОАЕ-гэй түрүүлэгшэ, Эфиопиин гүрэниие толгойлогшо Менгисту Хайле Мариам сессиие нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Африка түбидэхи байдалай улам түгшүүрилтэй боложо байһанай түлөө империалистнууд ... хид харюусахые тэмдэглэбэ. ... далай хүгжэлтэ ... дабшажа ябаха ... арадууд ... гүүдтэ хамаа... бүхы ябадал... шаана, амгалан аюулгүйгөөр ... сэнэ гэжэ тэ...

Африкын ... дал байдал... һайжаруулха ... ехэ хүсэлэн... дые гаргаха... Хайле Мариам ... нэгэдэлэй ... гүрэнүүдые ...

КОЛЬ—ТЭТЧЕР: ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ Д...

ЛОНДОН. Добтолхо зорилготой американ ракетно-ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые Баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудта тараан тодхохо тухай НАТО-гай гутамшаг муухай шиидхэбэриие ФРГ болон Англи баримталан бэелүүлһээр. Тэдэнэр оронуудайнгаа газар дээрэ «Першинг-2» (ФРГ) болон далита ракетануудые (Британин аралнууд) тараан тодхуулжа байна. ... нютагай политическэ шэнжэлэгшэд иимэ тобшолол хэнэ.

ФРГ-гэй болон Англиин хүн зоной дураа гутан буруушаагаашье haaнь, СССР болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад гүрэнүүд тээшэ шэглүүлэгдэһэн дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна ракетэнууд эдэ оронуудта тараагдан тодхогдожо байна. ...

...хын, Пентаго... сэрэгэй шэнэ... дые зохёол... элсүүлхын ... оборонын ... һэн байгаа. ... говорһоо ... сэтэй болол... рилготойгоо... хэлнүүдые ... гай гол ор...

...БУРЯТИИ

...хуудаһанда. — түрүү бэшэг. ...

...но Соведэй һунгалта». «Город бодхоогдоно» — В. Аверинэй статья. «Гүрэнэй хэрэгүүд — манай хэрэгүүд» — материалнуудай суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Нэгэ табан жэлэй алхамууд»— И. Антакциновагай статья. «Агуухэ шэнэ, ушарагүй» — А. Субботиной публицистика.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Миллионой урда гэзхи ...» — А. Григорьевой статья.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-75 отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-34-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина ... Н-01347. Заказ № 54. Индекс ...